

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND

Vith.
Lv.

DIKTER

AF

CARL SNOILSKY

TREDJE SAMLINGEN

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANN & C:IS FÖRLAG

22

SJETTE TUSENET

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTR.-AKTIEB., 1883.

INNEHÅLL.

Svenska bilder. II.

	Sid.		Sid.
Lützen	3	På Vernamo marknad	30
Olof Rudbeck	8	Amaryllis	42
Stenbock vid svarfstolen	20	Skogsvandringen	47

Firenze.

Till Louis Wrede	66	Din stämna	83
Michel Angelo	68	Från sjuksalen	85
Syrsan	72	Afrodite och Sliparen	89
Misericordia	75	I San Lorenzo	94
Innocenti	77		

Savonarola.

I. Hos Lorenzo	101	III. Profvet	115
II. Brännoffret	108	IV. Martyren	124

Blandade dikter.

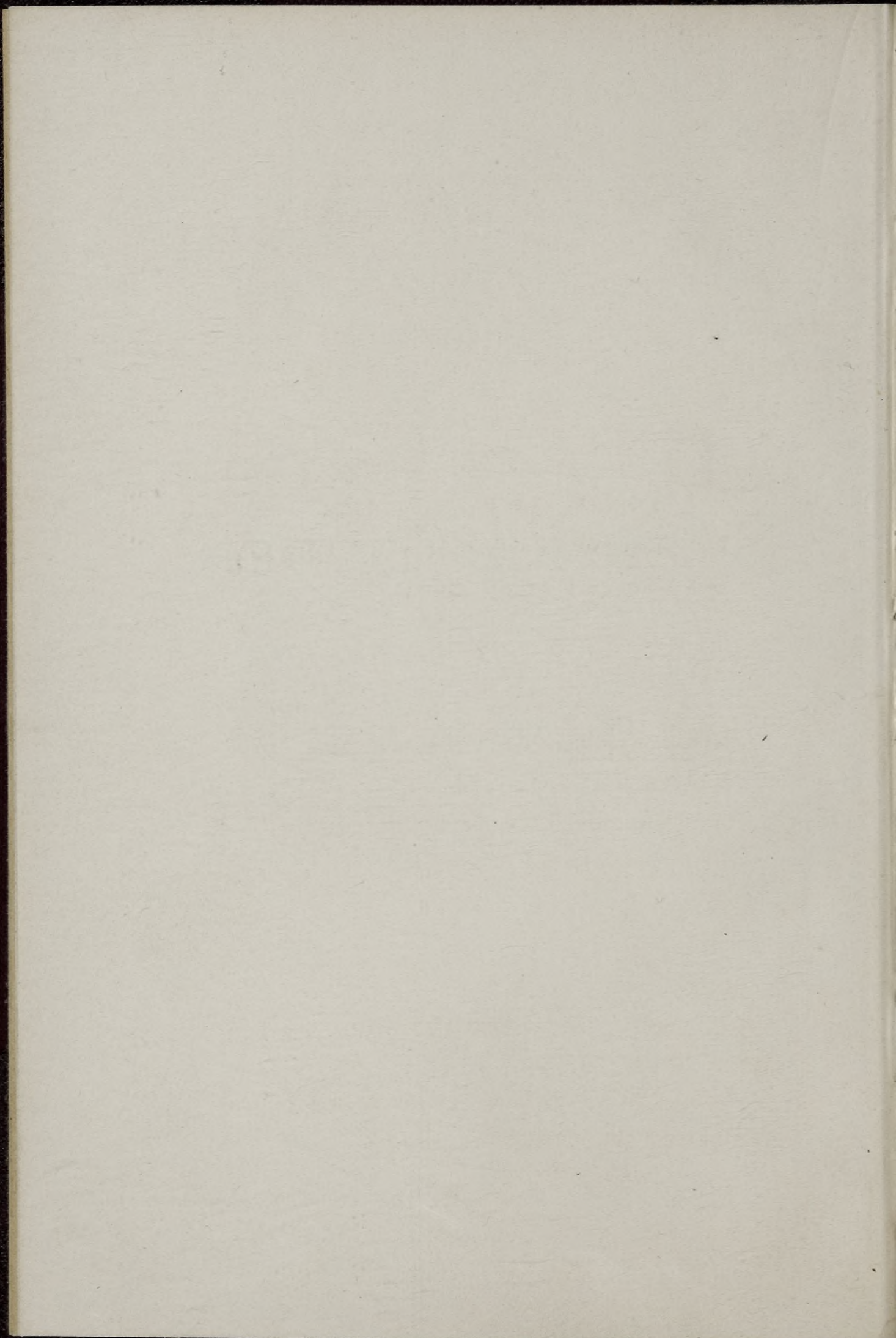
Sverges karta	135	Åter i Sorrento	174
Rida, rida ranka!	141	Garibaldis död	176
Höstdag vid Schwedenstein	144	Mod!	180
Till Onkel Adam	152	Cavour och hans gäst	183
Carl Johan Bohman †	158	Så och ej annorlunda	189
Gothik	165	Tidsskeppet	190
Okänd främling	168	Caroline Mathilde	194

	Sid.		Sid.
Judekyrkogården i Prag	196	I porslinsfabriken	232
Kärleksgrottan vid Biarritz	198	I främmande drägt	235
Tatterskan	204	Den tjenande brodern	238
Vinets ande	210	Hvilan i Egypten	242
En konstnärs efterverld	215	Emigrationen	244
Blodboken	220	Valborgs-eld	254
Gossarne leka soldat	223		

SVENSKA BILDER

II

1881—82.

Lützen.

De drabbat samman med dunder och knall
I höstdagens ljusningstimma.

Det smattrar från grafvar och dikes-vall,
Det blixtrar i gulgrå dimma.

Kanonen plöjer bland rök och dam
I åkern för blodigt säde,
Och fäktande fylkingar flyttas fram
Som brickorna på ett bräde.

Att segra, segra i dagens kamp
Är ringaste ryttares tanke
Ännu, då han fallande griper i kramp
Sitt tag om springarens manke;

Och pikenerarn rigtar sitt jern
Ur markens blodpöl att stinga
Den öfverridande kyrassiern,
Som brusar på löddrig bringa.

Soldaten blindt in i faran går,
Att döda och dö är hans gerning,
Men fältherrn han ser huru spelet står
Och kastar sin tunga tärning.

Der är han, der syns han i sträckt galopp,
Se, plymen på hatten nickar!
I kyller hans jättegestalt söks opp
Af vänners och fienders blickar.

Sin svigtande flygel han sjelf för an
Och leder i handgemänget.
Han vågar sitt lif som en simpel man,
Och skidan är tom i gehänget.

Nyss var det höfdingen blott — i hand
Den korta stafven med tuben.
Med klinga dragen, med blick i brand
Nu Mikaël är det, keruben —

Nyss krigarekungen med rynkadt bryn
Beherskande drabbningens vimmel;
Nu erke-engeln, som slår ur skyn
Och vänder om till sin himmel.

»Framåt öfver grafven i segerfärd,
För oss filistéerna flykte!
Framåt med Herrans och Gideons svärd,
I dag våra mödor vi lykte!»

Han bärs som på stormens vingar framåt
I dimman, der salvorna braka.
Likt hagel det smattrar mot harnesklåt,
Och hästarne stryka tillbaka.

»Framåt, mitt smäländska rytteri!
Framåt, mina tyska bröder!»
Förgäfves, förgäfves — de efter bli.
Då ropas det: »konungen blöder!»

I famnen på Pappenheims mörka tropp
Hann ingen den vacklande följa.
Det gula kyllret slöks ensamt opp
Af jernmännens rasslande bölja.

Ett anskri, som går genom mærg och ben:
»O Gustaf, vår konung, vår fader!»
Med båda linjerna smultna till en
Gå rytande fram hans brigader.

Nu flyktar kroat och nu viker wallon
Och stupade manshögt begrafva
Friedländarens kallnade, stumma kanon —
Sin seger martyren skall hafva.

Det feltes ett ord i hans hjeltedikt,
Det ordet, som kröner bedriften;
De sörjande veta att fylla sin pligt,
I blod ge de slutunderskriften.

De segrat. På fältet i skön parad
De hedra sin älskade herre,
Men fallna beteckna slagordningens rad,
De lefvande äro de färre.

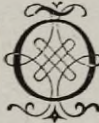
* * *

Vid Lützen, på bakgrund af aftonskyn,
Med dimmiga droppar på kinden
Jag såg det — en blodig, dallrande syn,
Som flyttades undan af vinden.

Olof Rudbeck.

Till C. D. af Wirsén.

laus Rudbeck, så kallades han,
De lärde herrarnes öfverman,
En bjesse på Upsala-slätten.
I katedralen båd' chor och hvalf
Af genljud skalf,
När han tog upp psalmen, den väldige jätten.

Vid Fyris bragte han allt å ban.
Hvad göras skulle han gjorde i sta'n
Som lärosätets kurator,
Och vivat ljöd från de ungas led
Hvarhelst han skred,
Den höga gestalten, på leriga gator.

Och kom han på fädernas samlingsrum,
Som skeppet bland vikande böljeskum
Han gick mellan böjda hjessor,
Med viljekraftens och snilletts rätt,
Som den der lätt
I hvar fakultet kunde dugt till professor.

Som medikus var det han först steg opp,
Och lymphans gångar i menskans kropp
Han blottat för vetenskapen;
Stred om sin upptäckt mot Bartholin
På vred latin,
Som Carl emot Fredrik med ljungande vapen.

För allt han räckte — han delte vård
Åt vettets växt i Athenes gård
Och liljans i örtesängar.
I toner ändades mödans dag —
I sångmörs lag
Den hvilande Herkules lekte på strängar.

Så hade han sysslat med många ting;
Men rastlös tanke, som irrat kring
Att pejla, forska och fråga,
Fick samlad hela sin spridda glöd,
Som sken och sjöd,
Till sist i en allt beherskande låga.

Den hette Sverge. Du nya tid,
Som hånar hans drömmar, glöm ej dervid
Att namnets klang var en annan,
Då än från Leipzigs och Warschaus dar
Den minste bar
Af gloria liksom ett skimmer på pannan.

Den svenske studenten i sliten dräkt
Bland fina främlingar trädde käckt
Till tysk och holländsk kateder.
Ett enda ord gjorde grinarn stum —
Romanus sum!
På yppersta bänken slog svensken sig neder.

Och svensk var Rudbeck som ingen mer.
Det gamla landet, der mången ser
 Ett bördornas karga rike,
För honom var det bland snö och is
 Ett paradis
Med mjölk och med honung, ett land utan like:

Det forna Atlantis med dygd och mod,
Der människoslägtets vagga stod,
Ett urhem för ljus och bildning,
Der hugstore siare vuxo opp
 Vid Fyris' lopp,
Då Hellas ännu låg i natt och förvildning,

En bågare bräddad af styrkans mjöd,
Som svämmande gjutit sitt öfverflöd
Af Cimbrer och Göter kring verlden —
Från dem och till Lützens blå brigad
 Hvad ändlös rad,
Som Svithiod sändt ut på den strålande färden!

Berusad af drömmen om sagans land,
Så svärmaren skapade efter hand
Ett chaos af dårskap och snille,
En bild af Manhem så fram han bar,
Ej som det var,
Men så som den blindaste kärlek det ville.

En skatt för lekman liksom för klerk,
På hyllan tronade Rudbecks verk
Hos bibeln med silfverknäppen.
Det lästes af konung och karolin,
Och bifallsmin
Om smala mustascherna spelte på läppen.

Och folket jublande gick i god
För diktens sanning — det kostat blod
Att träda drömmen för nära.
Ett nyktert tvifvel, om hviskadt blott,
Var högmålsbrott
Mot Svears och Göters uråldriga ära.

Ty hvarför tvifla? Med Carls drabant
Starkodders minne vardt åter sant
Vid Narva, i blix och dunder,
Och fabelns herrlighet gick igen
 I kunglig sven,
Vid aderton år re'n en saga, ett under.

Nu Rudbeck sjelf var gammal och grå,
Men rak och oböjd han stod ändå
I aftonens tynande dagar,
Och flägten, som lekte kring gubbens kind,
 Var segervind
Helt varm ifrån söder med dofter af lagrar

Än majestätisk han skred som förr
Vid orgelbrus genom dômens dörr,
Han skred bland de stores grifter.
För honom templet tillsammans band
 Hans Gud, hans land,
Hans tro och hans älskade hjeltars bedrifter.

Och stum derute han kunde stå
Och se dess torn i det matta blå
Med qvällsol på koppartinne,
Som ginge hans tankar kring minnets hem
 På vakt för dem,
Som slumrat från bragder i marmorn der inne.

Sjelf var han ej färdig att söka frid;
Uti hans Atland, hans lefnads id,
 Det fattades ännu mycket.
Af hans berömmelses monument,
 I bild och prent,
Der lågo än delar och väntade trycket.

Så satt han en afton vid egen härd
Bland hopade skatter ur forntidsverld,
Klenoder för själ och öga.
I handskrift verket låg helt till reds —
 Han var till freds!
Allt annat i lifvet betydde nu föga.

Men tyst — ett anskri, ett väktarrop!
Med brådskande fötter en uppskrämd hop
 Utefter gatan hörs trampa.
Ett eldsken ger dag åt de mörka hus,
 Och i dess ljus
Förlorar sig skimret af forskarens lampa.

Se, lågan växer — med prasslande brak
Hon föres af vinden från tak till tak,
I kojor näring hon finner.
Det är ej nu några gårdar mer,
 Ej ett kvarter,
Nej, jemmer och skräck, det är staden som brinner.

Det herrliga templet i götisk prakt
Än bryter den rasande brandens magt,
En klipp-ö i haf af lågor.
Som nödrop sänder det klockors skall
 Kring Fyrisvall,
Kring dagsljusa slätter och rodnande vågor.

Re'n slicka flammor båd' torn och skepp.
 Hvem vrider rofvet ur härjarns grepp?
 Hvem djerfves att lifvet våga?
 Hvem tar befäl öfver rådvill här?
 Det Rudbeck är,
 Den starke, som låga kan sätta mot låga.

På Gustavianum, i brandens tjut,
 Sin post han valde -- här höll han ut,
 Fast hettan glödgade plåten.
 Han ledde försvaret med fältherrblick
 Och hjelteskick,
 Så sjelfve Kung Carl skulle varit belåten.

En klagan höjdes ur folkets brus:
 »I Svartbäcken brinner professors hus!»
 Hans stämman med tordönsstyrka
 Ljöd klar tillbaka ur rök och qvalm,
 Som förr hans psalm:
 »Mitt hus kan få brinna, men icke min kyrka!»

Hon brann icke heller. Han seger vann
 I strid med härjaren man mot man
 Att minnenas tempel värja.
 Den väldiga stommen stod oskadd qvar,
 Fastän dess par
 Af prunkande spiror ej stått till att berga.

Men så var ock segrarens styrka slut.
 Ur Gustavianum han fördes ut
 Med svedda kläder och lockar,
 En bruten gubbe med slocknad röst
 I kraftlöst bröst,
 Han bars bland ruiner och kolande stockar.

Åt sidan hopen steg vördnadsfull,
 Då till en koja vid Svartbäckstull
 Sin kosa nu tåget styrde.
 På vägen Rudbeck fick se sitt hus —
 En hög af grus!
 I askan af Atland än gnistorna yrde.

Hans lefnads gerning var ett fragment,
Hans ryktes tempel till stoft var brändt,
Atlantican kom till korta.
Det svälde en tår bak hans ögonlock;
Han log ändock —
Den flygtiga skymten af svaghet var borta.

Han lyfte sitt hufvud, han såg sig kring,
Han fann sig i sina studenters ring,
På trofasta armar bäddad.
Hans läppar hviskande rörde sig:
»Stor sak med mig!
Men kyrkan, den riksens klenod, hon är räddad.

»Mitt eget verk det är grus och mull,
Men Sverge, det vet jag, slås ej omkull,
Och därför jag tryggt kan flytta.
Om blott min kärlek — jag har ej mer —
Står upp i er,
Så har gamle Rudbeck dock lefvat till nytta.»

Välsignande sträckte han ut sin hand:

»Gud skydde Carolus och vårt land,

Och, gossar, farväl med eder!»

I dörren ännu han afsked bjöd,

Och vivat ljud,

Men sakta, helt sakta, ur vikande leder.

Stenbock vid svarfstolen.

Det är så skärande kallt i qväll,
Och frosten på gallradt fönster
Deruppe i Frederikshavns kastell
Har ritat sällsamma mönster.
En skog af finaste uddar och spjut
Hon smider i silfradt glitter,
Liksom till täflan hon manade ut
Den fänge, vid svarfstoln der sitter.

I lampans flackande, gula sken,
Som rörs af vinddrag derinne,
Han snider ur hvitaste elfenben
Ett drömslott med tandad tinne.
Då tanken vändas i frätande sorg,
Och lifvet är tröstlöst mulet,
Han flyr till drömmarnes leksaksborg
Och drejar det snurrande hjulet.

Den hand, som svingade Sverges svärd
Och härar till seger fick föra,
Nu sysslar magtlös och febertärd
Med sköraste dvergagöra.
Belägradt, lutar hans land till fall;
Bak ramlande murar det strider.
Dess bröstvärn springa med knall på knall --
Men fången, han drömmer och snider.

En borg han reser ur vallens ring,
Der Svea tronar i lycka,
Och dotterstäderna rundt omkring
Som sköldar tinnarne smycka.
Här, Alt-Stettin, är din grip att se,
För Wismar är buffelns änne,
Der Revals lejon, de trogna tre,
Och Rigas nycklar, de tvänne.

Du byggnad af snille och hjeltemod,
I svenska bröst oförgätlig,
Som sammankittats af trofast blod
I sekler med möda omätlig,
Du Carlars kärlek, Gustavers hopp,
Du Svea-välde i Norden,
I fångens dröm byggs du åter opp,
Se'n du har grusats på jorden!

Men lyckans likasom svarfstolns hjul
Kan ännu en gång sig vända,
Och ännu kan fana blå och gul
Gå fram till seger måhända.
Än lefver kung Carl. Sin goda sak
Han värnar med värjan i handen.
Ett åskmoln, laddadt med blix och brak,
Han står på den skånska stranden.

Der blickar han ut öfver Sundets våg,
Som hastigt lade sig frusen,
Och leder mot isen ett hotfullt tåg
Af bussar väl tjugotusen.
Blott kölden håller sig lika skarp,
Ett ram-tag vill lejonet mätta
Och griper så i ett väldigt varp
Kung Fredrik, hans stad och hans flotta.

Hur noga från kunskap derutifrån
Den fängne fältherrn man stängde,
På vägar, som bjödo bevakning hån,
Ändock till hans öra det trängde:
Han vet, fast sluten i fängslets famn,
Hvad häpna ryktet förkunnar,
Den nyhet, det åskslag, som Köpenhamn
Upprepar med tusende munnar.

Han vet det. Kanske i morgon re'n
Får Sveriges öde förvandling;
Hvad fången leker i elfenben,
Det utför Kung Carl i handling.
En ring i det stora förbundets ked
Ett lyckligt svärdshugg kan bräcka —
Då lossna de andra. Räddning och fred
Är vinsten — vill kölden blott räcka.

Ett häfdens jätteblad, hvitt ännu,
Är Sundets snöfält det vida.
Han ser det — han hör hur i takt och tu
De blå bataljonerna skrida.
Hör, trummor och valdhorn! Han känner igen
Den marsch, som klingar ur dimma:
För Dalarnes gossar han diktade den
Vid Narva en gryningstimma.

De nalkas. Han ser dem, han känner dem väl,
De trogna, skyllrande leden,
Som helsade honom ur folkets själ
I krutrök på Ringstorps-heden.
Sitt namn och segerns han hörde än
De döendes läppar stamma.
Här komma de åter i andra män,
I nya och dock de samma.

Det är ju de samma ögon blå,
Den samma hvitgula luggen
Och samma seniga armar också,
Som gett de förfärliga huggen,
Då luften af smatter och hurra var full,
Och rader af röda rockar
I rusande anlopp stångades kull
Af Smålands raggiga bockar.

Men i ett nu han förgäter allt —
Hur stormande hjertat klappar
Inför en reslig och smärt gestalt
I rocken med messingsknappar!
Mot pampen lutad, på gammal sed
Kung Carl sin hand honom räcker,
Och böjd öfver elghudshandsken ned
Med kyssar han handen betäcker.

Han känner hur afund har skött sitt spel
Hos hjelten den fångne att svärta,
Hur lömskt de uttydt hvart menskligt fel,
Förtalat hans redliga hjerta.
Ett enda ord är tillräckligt strax
Att väcka de flydda tider:
»Måns Bock, du gamle Måns Lurifax,
Så fick jag dig åter omsider!»

Så drömmer den fångne. Hjulet står still,
Han lefver bland blåklädda troppar.
Det bräddfulla hjertat blott brista vill,
På kinden så varmt det droppar.
En vindstöt — i fönstret en hvinande skräll!
Ur sina syner han spritter.
I fängslet på Frederikshavns kastell
Allena vid svarfstoln han sitter.

Till verkligheten han åter kom
Vid lampans flackande flamma.
Derute vinden har kastat om,
Och kölden bröts med det samma.
På Sundet en plötslig töväderstorm
Nu rifver isbron den vida,
Och regnet plaskar uppå platform,
Der taktfast patrullerna skrida.

Ack, Stenbock behöfver ej veta mer.
Det luftslott, han byggde i natten,
I dessa skurar störtar det ner,
Det vardt till vatten, till vatten!
Det skimmer af lycka, som lyste opp
I mörka, förtviflade tider,
Är sakta slocknadt i regnets dropp —
Men fången, han drömmer och snider.

Han snider ur hvitaste elfenben
Ett drömslott med tandad tinne,
Der Svea tronar i ärans sken
Orubbligt i sönerns minne.
Då lifvet likt nattgammal is bedrar,
Som ute på fönstret gråter,
Står minnet lika strålande qvar —
Och svarfhjulet snurrar åter.

På Vernamo marknad.

Vid Vernamo på marknaden
En aftonstund det var,
Då Per och Kersti bytte ring
Som troget fästepar.
Se'n skildes de att taga tienst,
Enhvar med mod och hopp.
»Om sex år ses vi här igen» —
Så hade de gjort opp.

Och Per han kom till kyrkherrgåln.
Fastän hans tjenst var sträng,
Så slapp han att gå ut som knekt —
Man tar ej prestens dräng;
Och Kersti hos befallningsmans
Fick sköta plog och harf,
Som blifvit qvinfolksgöra nu
I Carols tidehvarf.

I sina träskor gingo de
Den tunga mödans stråt
Och rörde aldrig af sin lön
En enda kronans plåt.
»Om sex år», så det hette jemt,
»Då blir det annat slag,
Då ha vi sparat samman nog
Att bygga hjonelag.»

Och tiden skred med snäckans fjät
Evinerligen lång,
På många månader ibland
De tu knappt mötts en gång.
För dans och lek var ingen böjd
I dessa sorgens år,
Men efter väntans mulna tid
Vardt sjetten gången vår.

Af ljuflig oro brunno då
Båd' ungersven och mö,
Från alla hagar kom en doft,
Det glittrade på sjö.
Utaf ett vårregn tvagen nyss
Den späda grönskan log,
Och göken gol för fästepolk
Långt hän i dunkel skog.

Den arma svenska jorden nu
Sig gjorde riktigt grann
Och sken som utur tårar upp
Till lust för fattigman
Och strödde glada färgers prål
Längs hvarje dikes-vall,
Liksom i vintras aldrig smältt
Ett skott vid Fredrikshall.

Vid Vernamo på marknaden
De möte stämt, de två.
Bland magra stutar var ej svårt
Hvarann att hitta på;
Med rörelse och köpenskap
Det jemmerligt gått ned,
Fastän det sports att herrarne
Snart skulle göra fred.

Men prestgårds-Per han hade mynt
Och var så morsk och käck,
Och slantar hade Kersti ock
Uti sin kjortelsäck.
Med ögon strålande af fröjd
De satt sig i en vrå
Och klingade med pengarne
Och hviskade som så:

»Nu vännen lilla» — sade Per —
»Är jag min egen karl
Och kan ta upp ur ödesmål
Det torpet efter far.
Med nitti daler fick jag ut
Min lön i kyrkherrgåln —»
»Och jag har sexti,» Kersti sad',
»Då står man sig i Småln.

»Men hör du Per» — från Kerstis drag
Här leendet försvann —
»Den sortens pengar, som vi fått,
Jag aldrig lika kan.
De kallas nödmynt, säger folk,
Och det är visst och sant
Det kostat nöd att skrapa hop
Den styfvern slant för slant.

»Men det är bara koppar, Per —
Med Görtzens gudar på
Och namn, som ingen kristen själ
Kan lära sig förstå.
Jag vore nöjd, om pengarne
Blott bure kungens bild —
Tänk Per, om smulan, som vi ha,
Rakt skulle gå förspild!»

»En stolla är du, Kersti lill'!
Mig klockarn bättre lärt:
Det är den höga kronans mynt
Och guld och silfver värdd;
Och denne krigsman, som du ser,
Med lejonet bredvid,
Så flink och färdig, är kung Carl
Just som han drog i strid.

»Nog är det rätta pengar du,
Det har ej någon nöd!
Ej kronan tar med svek och list
Från fattigman hans bröd.
Kom nu, så gå vi gladeligt
Att köpa till vårt bo
Båd' slef och gryta, tösen min,
Och först och sist en ko.»

I marknadsbråket vandrade
De tu med muntert mod
Och tittade och prutade
På allt från bod till bod.
Då skar igenom folkets sorl
En röst af välkändt ljud...
Hos Per och Kersti klack det till —
Här kommo onda bud.

I rock af blanka knappar prydd,
Med embets-näsa röd
Och stämman barsk, klef länsman fram
Och allmän tystnad bjöd.
Han öppnade ett tryckt plakat,
Och hastigt rundt omkring
Slöt sig med häpna anletsdrag
En stum åhörar-ring.

Det var med *alldenstund*, *ithy*
Och mer af samma sort
Ett kungligt bref, der meningen
Så kunde fattas kort
Att kopparbiten, som i går
För daler gått och gält,
Numera gälde ingenting —
Och så var det bestäldt.

Så gruflig dom i förstone
Ej Kersti fullt förstod:
»*I nåder* slöts ju skrifvelsen,
Och Drottningen är god!»
Men Per, som stod der blek, begrep
Omsider denna nåd:
»Ack nej du Kersti, stackars tös,
Här fins ej någon råd.» —

Vid Vernamo på marknaden
Det var en aftonstund,
Der vandrade ett fästepar
Med sorg i hjertegrund.
Med bittert löje Per såg fly
Sin fagra lyckodrom,
Och bakom randig förklädssnibb
Flöt Kerstis tåreström.

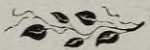
De satte sig bland blommorna
På daggig åker-ren,
Bak fjerran skogar dunkelblå
Sjönk qvällens rosensken.
Emellan tallar steg en rök
Ifrån ett litet hem —
Ack, hoppet om en egen härd
Var slocknadt ut för dem!

Det suckade så tungt i norr —
Det var en sorggök,
Och djupare i förklä'ts famn
Då Kerstis hufvud dök.
Så månet bröst i Sverges land
Hans dubbelsuck förstod:
Den ena tonen sade *sorg*,
Den andra *tålamod*.

Den starke Per han lindade
Om hennes lif sin arm,
Och veka ord sig bröto fram
Ur svallet af hans harm.
Så mild som månen öfver sjön,
Kom trösten till hans brud:
»Och fins för oss ej lag och rätt,
Så fins dock Herren Gud!

»Vi ha ju helsan, hurtigt mod
Och raska armar tu
Och börja bara om igen,
Det är ej värre, du.
Vi ta oss tienst, så får det bli,
Tills gladt en annan vår
Vi sätta bo och köpa kon,
Som ej vardt köpt i år.»

Han talte många andra ord
Af kraft och bergfast hopp,
Och Kersti mellan tårarne
Såg ur sitt förklä' opp
Och frågade med ögat ljust
Af kärlek och af tro:
»Så råkas vi om sex år då
På nytt vid Vernamo?»

Amaryllis.

Juni den ljusaste natten
Försvunnit från nordiska land,
Från vikarnes rodnande vatten
Och Djurgårdens leende strand.
Re'n staden begynte att stimma,
Der gärdad af master han låg,
Med blänkande kyrktorn ur dimma,
Förankrad på glimmande våg.

Men lugnt var i grönskande backar,
Som aldrig ett gräs varit böjdt
I natt under svärmande klackar
Vid oboë, valdhorn och flöjt.
Herdinnorna nere på slätten
Hos Nilses och på Gröna Lund
För spegeln i blotta korsetten
Ur ögat än gnuggade blund.

Tyst tillrade daggen i spåret
Af gårdagens stolta kaross,
Än fladdrade rosigt i snåret
Den florsbit, som taggen ref loss.
Der viken just nedom en kulle
Bland ekarne skymtade blå,
Låg, plaskande sakta, en julle
Förtöjd mellan bugande strå.

Der hade i båten sitt möte
De älskande lyckliga tu.
På böljornas vaggande sköte
Två hjertan uppblomstrade nu,
Liksom ur förborgade rötter
Två neckrosor öppnade sig
I trygghet för trampande fötter
Och larmet vid dammande stig.

All verlden förglömde de kära,
Som funnos ej gator och torg,
Palatser och kojor helt nära,
En myrstack med bördor och sorg.
Otåligt i klockslag från staden
Gaf tiden till känna sin gång —
De hörde blott suset i bladen
Och fiskarnes pollrande språng.

De talte ej mera — de tego.
Vid sqvalpet af gungande slup
Lycksaliga suckar blott stego
Som bubblor ur bottenlöst djup.
Så bräddfullt var hjertat att nästa
Sekund måste bringa förlust,
Förflygtiga kanske det bästa
Med närmaste vågslag mot kust.

Då — plötsligt derborta från stranden
Ett strängaspel nejden förnam.
Vid lekande knäppning med handen
Hur lätt melodien sprang fram!
En stämma ur ekarnes susning
Snart herrligt i toner sjöng ut
Naturens och kärlekens tjusning
I blomningens snabba minut.

I vassen, den bugande, hörde
De tvänne med klappande bröst
Den visa, sefirerna förde
Ditner med Carl Mikaëls röst.
Lyss: »Upp Amaryllis!» Förtrogen
Med namnet strax Djurgården var,
Och eko fick fatt det i skogen
Och höll se'n för alltid det qvar.

Derute på glimmande spegel
Än drömma de älskande tu,
Se'n skalden odödlighetspregel
Förlänt åt det flygtiga nu.
Förr'n böljan mot stranden vardt bruten,
Han band den i toner och ord
Och fäste för sekler minuten,
En vådröm om lycka i Nord.

Skogsvandringen.

Sång på den 13 November 1882.

I.

Genom Rämens djupa skogar skrida
Fyra män vid hvar sin foras sida.
Himlabågen strimmar norrskensljus
Ofvan höga furors dofva brus.

Karlavagnen fram ur skyar bryter,
Forsen lik en fjettrad kämpe ryter,
Kastar sig, i stålblå brynja klädd,
Sömlös af och an på klippig bädd.

Öfver höjder, genom mörka dalar
Går det tysta tåget — ingen talar;
Blott då lasset stöter mot en sten,
Klingar Vermlands-malmen stark och ren.

Än det gamla svenska tungomålet
Ljuder klart hos jernet och hos stålet.
Hade lynnets stål i forna dar
Lemnat lika starkt ett eko qvar!

Dessa fyra män i vadmalsdrägten
Höra de ej till den stora slägten
Med sin karga jord i evigt krig,
Hur än landets lott gestaltar sig?

Nej, af bonden blott de lånat rocken,
Dessa ynglingar ur herreflocken.
Deras lefnadsöden fört dem re'n
Till katedern, skrifstoln och armén.

Vekligheten, flärden, öfvermodet
Dock ej skämt det ärfda odalblodet.
Bak magisterkrage och galon
Klingar Vermlands-malmens gamla ton.

Fädrens enkla lif dem pröfva lyster,
Furuskogen vinkar mörk och dyster,
Eget jern den friska skaran kör.
Karlavagnen åker ofvanför.

II.

Hvad tänker han, ljuslockig körsven, på
Der stum han vandrar vid fålens töm,
Då skogen suckar liksom i dröm,
Och stjernorna gå och gå?
Han tänker vid suset i nordens fur
På grekiska rytmer, eller hur?

Men hvarför det molnet på pannans rund?
Hans lif är ju sällt som en lagerfest,
Och nyss steg kärleken ned som gäst
Hos sångens gunstling i Lund.
Han har ju sin brud och sin Homer —
Hvad vill han af ödet begära mer?

Väl har han som andra kunnat nås
Af dagens ämnen för blygd och sorg,
Sett flaggan sjunka på Sveaborg,
Och landets ungdom förgås;
Men Sverge från fallets brant vardt ryckt,
Och svagheten åter kan slumra tryggt.

Nog höjas stämmor till dagens lof,
Men skogen härmar ej smickrets röst,
Det klagar som djupt ur ett sargadt bröst,
Och forsen ryter så dof.
Den svenska jorden blott sörja kan —
Den unge vid foran förstår det, han.

Och därför pressar en suck hans barm:
Han älskar ej heller den nya tid,
Som söfver sinnet i veklig frid,
Han glöder af sorg och harm.
Hvad hjälper att Sverge nu kallas fritt?
Än binda bojor, som flärden smidt.

Hvar är det folket, som öfvervann
Ett afvogt öde med hjeltehåg,
Som drog sin bergning ur fjell och våg,
En hvar blott sin egen man?
O, hvar är lynnet från forna dar?
Det sörjande ekot frågar: hvar?

Är detta Svearne, denna slägt
Så smásint, afundsam, glitterströdd,
Till nesligt ok på den torfva född,
Som fostrade Engelbrekt?
Så spörjer den unge i nattens vind,
Och blygselns rodnad bränner hans kind.

Då spränger vreden hvart hemligt tvång,
Som dämpat tanke och hejdat ord.
I natten lyssnar hans fosterjord:
Ja, detta är Sveas sång!
Det är hvad landet har innerst känt,
Hvar tår af harm, som dess hjerta bränt!

Bland skockade skyar af sjelfviskt qvalm
Hans sång lik rensande tordön skär;
Här är det Brage, som Mjolner bär
Och ljungar i språkets malm.
Det klingar af stål från förborgad härd,
Och stålklang svarar vid forans färd.

Han dömer ej tidens fel med veld,
Den skald, som manar sitt folk till bot;
Lik källan, som sjuder vid Heklas fot,
Hans sång har tårar af eld.
Än bitterhetens, än smärtans tolk,
Han ber, bestormar: vak upp, o folk!

Vak upp, o folk, på förderfvets rand
Och värm till lif i ditt ärfda blod
De friska fädernas kraft och mod
Och väx i ett minskadt land!
Ej skildt i flockar, men fast förent,
Vak upp, o folk, förr'n det är för sent!

Se, våldet lurar kring dig allt fort
Och måttar i friden sitt säkra slag.
Det kommer, det kommer till dig en dag
Och skakar på fjellstängd port.
De stores grifter, ditt eget hem,
De ofödda släkten — det gäller dem!

Men siaren sjunger: jag ser en syn —
Vårt öde är icke besegladt än,
Han uppgå skall öfver frie män,
Den dag, som dröjer bak skyn.
Den ädla Svea har gjort sitt val,
Hon vill ej plånas ur folkens tal.

Och sången stiger med ökad magt
I täflan med furors och böljors brus,
Och rymden gnistrar i norrskensprakt,
Och ätتهögen står ljus.
Med doket åtskildt, tar natten del
I nordens vaknande strängaspel.

Om seger ljuder hans höga sång,
Han sjunger till grafven allt lågsint kif,
Han sjunger så som i seklers lif
Det sjungits en enda gång.
Han sjunger en framtid af ljus och hopp,
Han sjunger den dag, då hans folk står opp.

Men stjernorna smälta i gryningssken,
Och öfvergjutna af rosenfärg
Ur sjunkande skuggor stå fjerran berg,
Och fogel qvittrar på gren,
Och skogen vid solens morgonkyss
Nu knotar: jag drömde så herrligt nyss.

Och fram går forornas trötta rad,
Och skogen är lemnad för längese'n,
Och hjulen rassla mot gatusten
Omsider i Filipstad,
Och rop och gnäggningar sorla gladt
Kring honom, som *Svea* diktat i natt.

Vi följa formannen långt ifrån
Till faktoriet — der är hans hamn,
Der lemnar han sedeln med sitt namn:
Esaias Esaiasson.
Men häfden ett annat namn skref ner
I natt på taflor af guld — *Tegnér*.

III.

I dag århundradet fyllt sitt lopp,
Se'n detta älskade namn steg opp,
En stjerna strålände hopp och fröjd
Till Svea, som sörjande satt och böjd.

Der gick vid siarens lystringsord
En darning genom hans fosterjord,
Och Svea, midt i sitt djupa fall,
Med stolthet kände: jag lefva skall!

Det folk, som fostrat odödlig sång,
En ljusare framtid skall se en gång.
Bevarar det elden i hänförd barm,
Då härdas stålet i mattad arm.

Och folket hörde hvad skalden qvad
Och drog så jublande gladt åstad
Och grep med vaknande götisk kraft
I fastare tag kring sin spadens skaft.

Nu bröts från öster- till vestervåg
En väg för vimplade snäckors tåg,
Och full vardt lada och träsk vardt läns,
Ett Finland vanns inom Sverges gräns.

Från hög till låg, genom stad och land,
Knöt skaldens dikt ett föreningsband,
Och inom hemmets och skolans dörr
Ljöd språket älskadt som aldrig förr.

Och Sverges hoppfulla unga blod
Steg varmt till kinden vid Frithiofs mod,
Och Ingeborgs längtan åt ungmöns dröm
Gaf ord och toner vid väf och söm.

Så vuxo vi upp vid Tegnériska ljud;
Af honom fick tanken sin högtidsskrud
Med genomskinliga, ädla veck
Och snitt från klassiska himmelsstreck.

Han gick — och ingen har fyllt hans rum.
Bland Lundagårds kronor hans bild står stum.
På tysta strängar ser solen ner
Och lockar ej fram någon solsång mer.

Men dikten från seklets ynglingsår
Är ung i dag som den var i går,
En skatt, som mullen ej når med rost,
En eld, som tinar upp glömskans frost.

Från stundens äflan går minnesgod
Vår tanke till foten af skaldens stod;
Der dröj, o son af vårt tidehvarf,
Och svara huru du skött hans arf!

Är Svea sådant som siarns syn
Det såg bak remnade framtidsskyn?
Den helga låga, hans sänger väckt,
Säg, glöder hon än hos en yngre slägt?

När under gnistrande Karlavagn
Du trampar fjäten för eget gagn,
Säg, om i suset kring nattlig stig
Ej förebräelser blanda sig?

I dina lador har fliten gömt
En rikdom, som fäderna aldrig drömt.
Säg, är du färdig att offra allt,
Om frihet, fosterland så befallt?

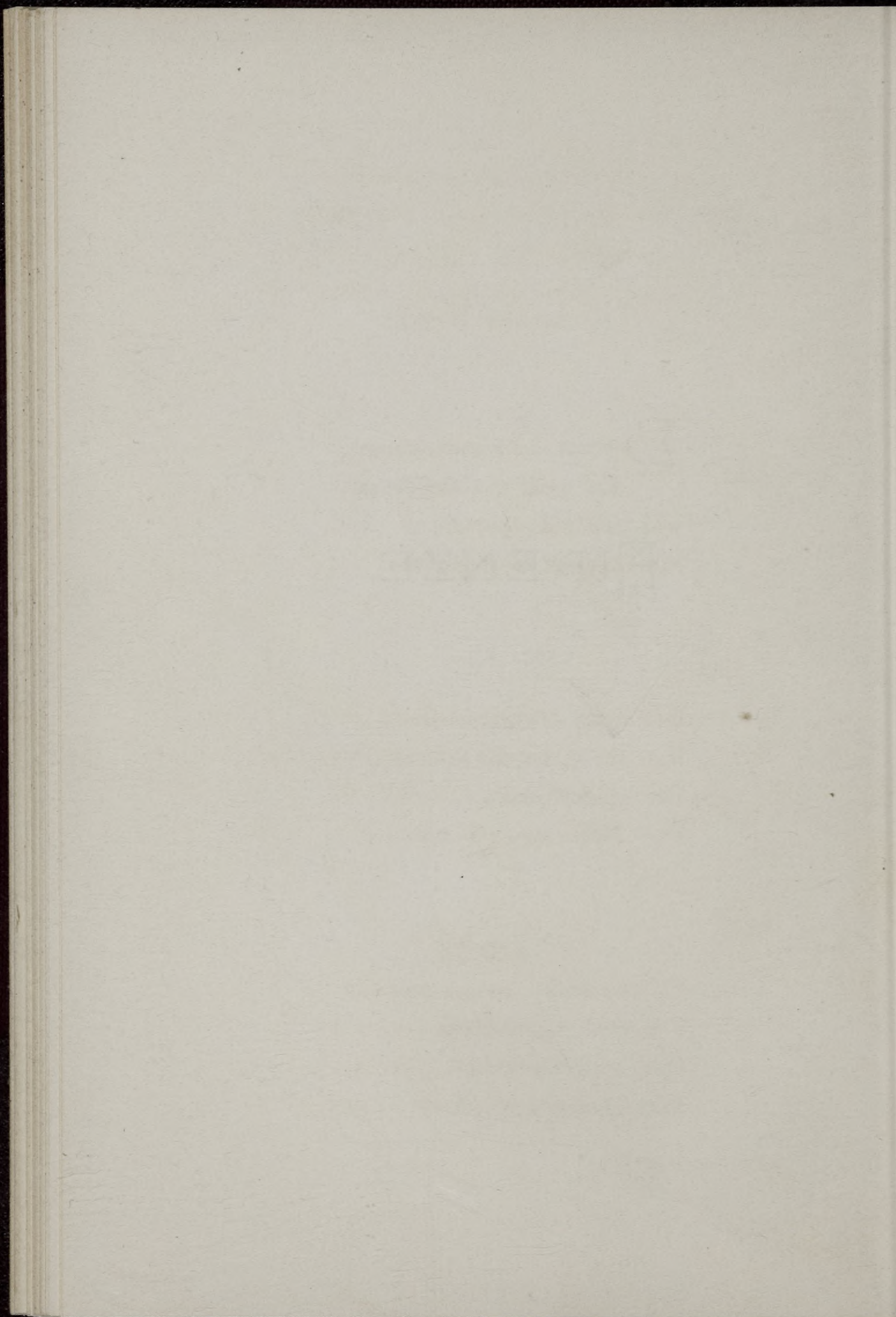
Så spörjer från stjernorna skaldens röst.
Se tankfullt ned i ditt eget bröst
Och svara med handling en gång, o folk,
Ditt svenska samvetes ädle tolk!

I dag du firar den stores fest;
Hur vill du vörda hans minne bäst?
O, gif det svar, hvarom sången ber,
Så är du värd att ha egt *Tegnér!*

FIRENZE.

1881—82.

Till Louis Wrede.

Det var i blomsterstaden
En qväll du ringde på
Vid lilla gallerporten,
Som öppnas blott för få.

Det hvita trädgårdshuset
Kan du ej än det se?
Der glöder azalea,
Der doftar rose de thé.

En stråklädd fée på trappan
I dörrens mörka ram
Hon stod i månens strimma
Mitt hjertas egen dam.

Du ville se hur lyckan
Ej tarfvar verdens nåd,
Blott friheten och dunklet,
Lik skogens villebråd.

Men du, den säkre skytten,
Du hittade dess stig,
Fast dina hvassa pilar
Hit icke följde dig.

Der ljud ett gladt välkommen
Ur månens strimma klar:
»Välkommen, vän från fordom,
Densamme som du var!

»Densamme som vid Sundet
Du är i Arnos dal,
Du byter icke färger
Och ändrar ej signal!»

Hvad skall jag kunna säga,
Som denna röst ej sagt?
Haf tack för alla bilder
Ur minnets rika schakt,

För löjets qvicka lekar
Från hof och stad och skog,
Berättade i lunden,
Der näktergalen slog —

Dock mest för ögats skimmer
Midt under skämtets ord,
Som talte varmt, allvarligt
Om trofasthet i Nord!

Michel Angelo.

Då kejsaren drog kring din fädernestad
Af lansar och eldgap en blixtrande rad,
Förkunnande död eller fegt slafveri —
Ditt svar, Buonarotti, ljöd klarast: nej, fri!

Men fans det i Florens en endaste man,
Som hotet ej gälde, förvisst var det han,
Den skapande grubblarn, från verldsbullret skild,
Hos hvilken de mäktige tiggde en bild.

Han var Michel Angelo fjerran och när;
Hvad var några väfvares frihetsbegär
För anden, som hade sitt hem öfverallt
Der marmor, der brons tog odödlig gestalt?

För honom derborta hos kejsaren fans
En framtid af storverk och hyllning och glans;
Härinne ett samhälle söndradt och smått,
Der njugghet förliktes med trångheten godt.

Dock detta hans Florens, just sådant det var,
I själ som i öga med kärlek han bar.
Han var ej blott snille, som såg och förstod,
Men kännande hjerta och brinnande blod.

Der roptes: till vapen, vår frihet förgås!
Då slog han sin studio vredgad i lås
Och skyndade främst vid trumpeternas skall
Till hotade punkter på svigtande vall.

Den store, de väldiga synernas tolk,
I faran och nöden var ett med sitt folk.
Han fälde sin mejsel ur gudavigd hand,
Till hacka och spade han grep för sitt land.

Han botade murbrott med vallar af jord,
Och fästen sig reste på konstnärens ord.
Kring tempelfasader, att skydda mot skott,
Han skapade bröstvärn af ullsäckar blott.

Den tanke, som hvälfde kupoler i skyn,
Nu rufvade den öfver rynkade bryn,
Lik molnet med korsande blixtar uti —
Snart stod der på kullen ett nytt batteri.

Förmer än hans byggverk, som stråla i glans,
Förmer än Sankt Peter jag prisar den skans,
Han reste i hast åt sitt fädernesland
Till skydd mot förtryckarnes bojor och band.

Han stod vid kanonen i konstnärsbarett
Och åskade tappert för frihet och rätt
Och splittrade fiendens stormande led,
Som flisorna flyga, då mejseln är vred.

Så lärde han herskarn hvad konsten förmår,
När den mot tyranner för friheten går.
Med mejsel och pensel, med lyra och dikt,
Har konsten sin heliga medborgarpligt. —

Att visa för sekler hvar stormannen stått
Och värnat sitt Florens med ljungande skott,
Der står nu på kullen, vid slutningens rand,
Hans herrlige David med slungan i hand.

Den ädla gestalten så spänstig och stark
Har vuxit i brons upp ur frihetens mark.
Så ofta som solen ses leka derpå,
Det är som ur stoden det klingade då:

O främling, min skönhet blott vore ett sken,
Om slungan ej egde sin träffande sten.
Om konsten din vördnad och kärlek är värd,
Den varder i nöden ett huggande svärd!

Syrsan.

I middagslummer dalen hvilar,
Och solens varma glitterregn
Bland drufvoklasarne sig silar
Igenom rankors gröna hägn.

Bland vignens dufna blomsterkalkar,
Vid vattenkonstens fina stänk,
Jag märker ej hur boken halkar
Ur handen ned uppå min bänk.

Men ständigt hör jag musicera
Den lilla syrsan dagen lång;
Ju varmare det är, dess mera
Hon stämmer upp sin friska sång.

I glöd hon sjunger blott och njuter,
Just som ett äkta sångarbröst,
Fastän de flyende minuter
Allt närmre bringa köld och höst.

Ja spela, gräsets stackars lyra!
En framtid kommer, är det sagdt,
Då från sitt bo hvar bergad myra
På dig skall blicka med förakt.

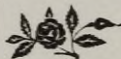
Men icke ämnar jag dig klandra —
Din lilla visa gläder mig.
Hvad fröjd har jag af den der andra,
Hur mycket än hon riktar sig?

För mig är syrsan kär — åt myran
Är mängdens hela gunst beskärd.
Förvärfvet ej med sångaryran
Förliktes ännu i vår verld.

Det är den evigt samma striden,
På hvilken intet slut skall bli,
Emellan kloka barn af tiden
Och dina söner, fantasi!

I, som ej sport hur flammor härja,
Så hjertan smälta ned som vax,
Men som försigtigt valt att berga
På nyttans teg de gyllne ax,

Hos eder blodets lugna vågor
Fällt domen öfver en och hvar,
Hvars lif går upp i sång och lågor
I allt för korta sommardar.

Misericordia.

De svarta männen med sin snabba gång,
Med ögonhål i nerfäld kapuchong,
Den ena lik den andra,
Med slutna sjukbår genom vimlet vandra.

Misericordia! en hviskning far,
Och helsande man sig åt sidan drar,
Ja, sjelf den fina sprätten
Gör som en åtbörd upp mot hattens brätten.

Han är ju eljest sparsam på respekt;
Men under denna svarta mask och dräkt
Kanhända göms en hertig,
Som är en stund incognito barmhertig.

Misericordia är, som man vet,
En orden bygd på kristlig jemlikhet.
Förklädda i en skara
Båd' furste och facchino kunna vara.

En hvar sin nummer har. I årets rund
Slår också hvar och ens tjenstgöringsstund;
Då tjenar man de sjuka
Och är blott menniska, om också duca.

Ett samfund med ett ädelt ändamål!
I all sin skönhet dock en blott symbol,
En vink om andra tider,
Som menskligheten väntar, hvad det lider,

Då fritt man tjenar, efter öppet val,
Barmhertig utom tur och ordningstal,
Då en är lik en annan,
En broder — äfven utan mask för pannan.

Innocenti.

Villorna bak sina lagerhäckar
Lysa gladt med blomsterhöljd balkong,
Florens' himmel almanackan gäcker:
Februari, sol och fogelsång!

Uppåt San Miniato vägen dammar,
Vagnar rulla der med stolt livré.
Mellan resliga cypressers stammar
Staden jag i rosigt ljus kan se.

Här på solig älsklingsbänk jag sitter,
Lyss på tonerna från dalens snår.
Plötsligt ur mitt drömmeri jag spritter,
Då på marmorn jag en granne får.

Det är krymplingen, jag ofta mötte —
Fattigt klädd, men fint och hyfsadt skick.
Han vill också hvila sig, den trötte,
Här en stund i solens varma blick.

Helsar artigt, lägger ned sin krycka,
Hemmastadd på bänkens halfva del.
Söderns barn ej fatta, till sin lycka,
Svalget mellan lappad rock och hel.

Tigger gör han icke. Vill man truga,
Tar han mot en slant till en cigarr,
Lycklig att få kronans fusel suga
Här i skuggan af en pinjes barr.

Och vi prata som man gör i Söder.
I sitt språk är florentinarn kär.
Ena ordet lätt det andra föder,
Inom kort jag känner hvem han är.

Innocenti är hans namn. Rheumatisk,
Flyttar han sig fram som snäckan blott.
Drar en bergning mer än problematisk
Då och då af vänners sammanskott.

Han var tjugo år, då lystringsordet
Ropte landets ungdom i gevär;
Gladt han ilade till mönstringsbordet,
Starkt och modigt klang det: jag är här!

En af Garibaldi's volontärer,
Med i hjeltens berg-kampanj han var,
Mot tyroler-skyttar och glacièrer
Fäktande och klättrande det bar.

Ej ett skott ur grönklädt jägarvimmel
Göt hans varma blod i ärlig strid;
Nätters is-köld under öppen himmel
Gjorde ynglingen till invalid.

Förr'n en enda lager var förvärfvad,
Förr'n han knappast hunnit lukta krut,
Låg han der prosaiskt giktförderfvad,
Och hans korta hjeltedröm var slut.

Blänkande af tapperhets-medaljer
En kamrat han såg med arm i band,
Hörde honom tala om bataljer
Lönad ljuft af mörka ögons brand;

Och en ann', hvars ben vardt amputeradt,
Fick dock i pension en handfull guld,
Fick sig skriftligt erkändt och signeradt
Att hans land till honom stod i skuld.

Föga aktar man hur såren svida,
Af beundran, kärlek tacksamt krönt,
Men det smärtar för sitt land att lida
Lika obemärkt som obelönt.

Hur naturligt, om min krympling stirrat
På sitt spilda lif med bitter håg,
Om hans blickar hårdt och hånfullt irrat
På de granna lättingarnes tåg!

Men nu såg han rikedomen, ståten
Utan skymt af bitterhet och hat.
Med sin karga lott var han belåten,
En förgäten frihetens soldat.

Och i ord, från hvarje afund fria,
Gladdes han åt lifvets ljus och prakt,
Kallade sitt land *la bella mia*,
Lycklig att ha skylkrat i dess vakt.

Liksom till sitt bröst han ville trycka
Detta Florens, än i vintern grönt;
Detta land, för hvilket han bar krycka,
Med förtjusning såg han sällt och skönt.

Sådan blick jag möter knappast mera
Som hos denne man af ringa ätt.
Svärmaren, den store på Caprera,
Log vid kryckorna på samma sätt.

Barnet och den vise mildt derinne
Med martyr och hjelte enat sig.
Garibaldi, höga barnasinne,
Denne arme man var värdig dig!

Innocenti, fins du än i världen,
Tag min tack! Dig kommer jag i håg.
»Store män» jag stundom mött på färden,
Men i dig jag patrioten såg.

Hör jag mer om landsmäns otack höjas
Den der gamla visan af en narr,
Fram din bild jag manar, ser dig nöjas
Blott med solsken och en slät cigarr.

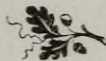
Din stämma —

Din stämma är det ljud jag hör,
Då dagens sorl försvinner,
Då flärdens anspann fjerran kör
Från dörr med murgrön ofvanför,
Der Arno sakta rinner.

Din stämma är på ökenstig
Den helsning palmen flägtat,
Är källans ljufva: kom till mig!
Då vandrarns läppar närma sig —
Hans, som af törst försmägtat.

Din stämman drar ett klangrikt band
Omkring den lilla härden.
Här är min kärlek, här mitt land!
I luften en melodisk rand
För mig begränsar världen.

Din stämman är mitt språk i Nord,
Med sång i djupa dalar.
Dess ande sitter vid mitt bord
Och hviskar underbara ord
Så ofta som Du talar.

Från sjuksalen.

In på sjuksalns väggar spelar
Gladt Firenzes vackra sol,
Och orangers doft från fönstret
Mängs med lukten af karbol.

Tvänne rader hvita bäddar
Breda strimman dansar på,
Tvänne rader barnahufvun
Glorior af strålar få.

Här ett dussin små patienter
Liknande en blomstergård,
Som en vårlig frostnatt härjat,
Goda människor ge vård.

Nu är timmen för besöken —
Mången leksak blir beskärd,
Och förstulet les och snyftas
Vid hvarenda hufvudgård.

Se, hur blek och tård den lille,
Han, som snart i grafven bor,
Lyfter sina matta armar
För att famna stora bror!

Stora bror, en solbränd pojke
Med en skog af krusigt hår,
Stark som Buonarottis David,
Knappt beherska sig förmår.

Lutad öfver liten sjukling,
Döfvar han med ord sin sorg,
Visar hvilka vackra drufvor
Han fört med sig i en korg.

Helsar hemifrån — från vignen,
Som nu står i sommarprakt.
Snart skall lilla bror få komma
Hem igen, har doktorn sagt.

Far och mor och alla helsa,
Ett par veckor hastigt fly,
Åsnan helsar, hunden helsar,
Snart blir allas älskling kry.

Men den lille vet det bättre —
Småler endast blekt ibland,
Stryker sakta broderns lockar
Med en genomskinlig hand.

Nu kan stora bror ej längre;
Han af sina tårar qväfs,
Kinden gömmes djupt i kudden,
Och den starka skuldran häfs,

Och den bruna arbetsnäfven
Kramar ångestfullt dervid
Tunna, hvita händer, frälsta
Undan lifvets hårda strid.

Afrodite och Sliparen.

(I Tribuna degli Uffizi.)

I konstens strålande Tribuna
En magt beständigt drager mig
Till dig, du höga Afrodite,
Du mörke »Slipare», till dig.

Hur blefven I så nära grannar,
I bilder två, jag fattar ej,
Du underbara skönhetsdrottning,
Du tunge, lutade plebej?

Ack, formens fägring med sin motsats
Får sammanbo i konstens sal,
Liksom vid skönhetslifvets sida
I verlden rymmas nöd och qval.

Hon, Afrodite, sluter örat
För hvarje disharmoniskt ljud,
Det fulas åsyn bringar frysning
I hennes alabasterhud.

Den verld, som sträfvar, kämpar, lider,
Den hejdas vid den hårdas fot,
Liksom mot hennes eget Cypern
Förstummas ohördt hafvets knot.

Ej för att pröfva stoftets strider
Hon steg en gång ur svallets elf;
En enda lag hon känner — skönhet,
Ett enda ändamål — sig sjelf.

Hon finnes helst för dessa några,
Som glättat från sin lefnad ut
Hvar lidelsens och qvalets skrynkla,
Tills allt som marmorn blef till slut.

En afgrund därför skiljer henne
Från närmsta grannen, trälen der,
Som böjd på knä med knifvens slipning
Se'n tusen år ej färdig är.

Som hon ur perlskum iris-färgadt
Så han ur jorden spirat opp;
Af svett och blod igenomsyrad
Dess mylla födt hans jättkropp.

Se dessa grofva senor, muskler,
Som knutits af hans hårda lott,
Se denna hand, som mödan fjeremat
Från skönhetstypens ädla mått!

I luften ligger som en maning
Af halfva tankar, brutna ord:
Res upp dig, du af oket tyngde,
Du står uppå din egen jord!

Hvar lössläppt kraft i elementen
Sin frestelse till jätten för;
Följ efterdömet! alla brusa —
Men ve vår verld, om han det gör.

Fins ingen brygga till försoning
Emellan dessa grannar två?
Skall hon, den stolta, ej bevekas
Att medlidsamt till jätten gå?

Skall skönheten, från folket söndrad,
Gå upp i sjelfviskt njutningslif?
Skall han, som knäar der i stoftet,
En gång bli färdig med sin knif?

Stig ned, du konstens Afrodite
Från din förnäma marmorhöjd,
Låt stenen mjukna kring ett hjerta,
Som känner mensklig sorg och fröjd!

Sänk dig med kärlek till din broder
Att mildra ödets hårda band,
Att torka svetten ur hans panna
Och vrida dolken ur hans hand!

I San Lorenzo.

En skönhet fins, som älskats af Hellenen
Och ler från Afrodites marmorställ;
Men vill du spana andens strid i stenen,
Träd in i San Lorenzos grafkapell!

Gå och betrakta Buonarottis under:
De båda Medicéers skilda drag
Och under dem de fyra dygnets stunder,
Ett jättepar på hvar sin sarkofag.

Se *Natten*, tungt uti en ställning somnad,
Som talar än om boja och om tvång,
Från bördorna i drömlös hvila domnad,
I hopp att aldrig vakna mer en gång;

Se *Gryningen*, hur kvalfullt hon sig sträcker
Och helsar samma öde verklighet;
Till samma lidande hon lifvet väcker,
Till samma lott, som ej af ändring vet.

Så för sin fot han lagt dem marmorsvala,
De qual, som rymmas mellan natt och dag,
Och fjettrat smärtan under skönhetsdvala
I sina hvilande titaners drag.

Hvad kunde mer den väldige begära
Du spørjer, djupt inför hans storhet böjd.
Den så förmått förtjusa och förfära,
Hvad var för honom sedan sorg och fröjd?

Hvad mera om i människornas vimmel
Kring enslingen en öde ring sig drog?
Han hade skönhets och ärans himmel,
Sitt verk han hade. Var ej detta nog?

Men vet du hvad den store sjelf bekände,
När sist han ensam stod på snö-kal höjd
Och såg sig om, vid segerbanans ände,
Emot sin bildverld, hvit ur skuggor röjd?

Han vittnade att skönhets skimmerslöja
Är blott kring stoftet en förgänglig skrud,
Hvars sken för ofta frestat att fördröja
Hans själ på vandringen att söka Gud.

Så letar barnet efter bjerta stenar,
Som locka gnistrande bland stigens grus,
Och än i solnedgången sig försenar
Uppå sin hemväg till sin faders hus.

Han vittnade att konsten aldrig bringat
Till ro hans andes längtande begär;
Att qval, som han i marmorns lugn betvingat,
Afskuddat stenen, nu då qväll var när.

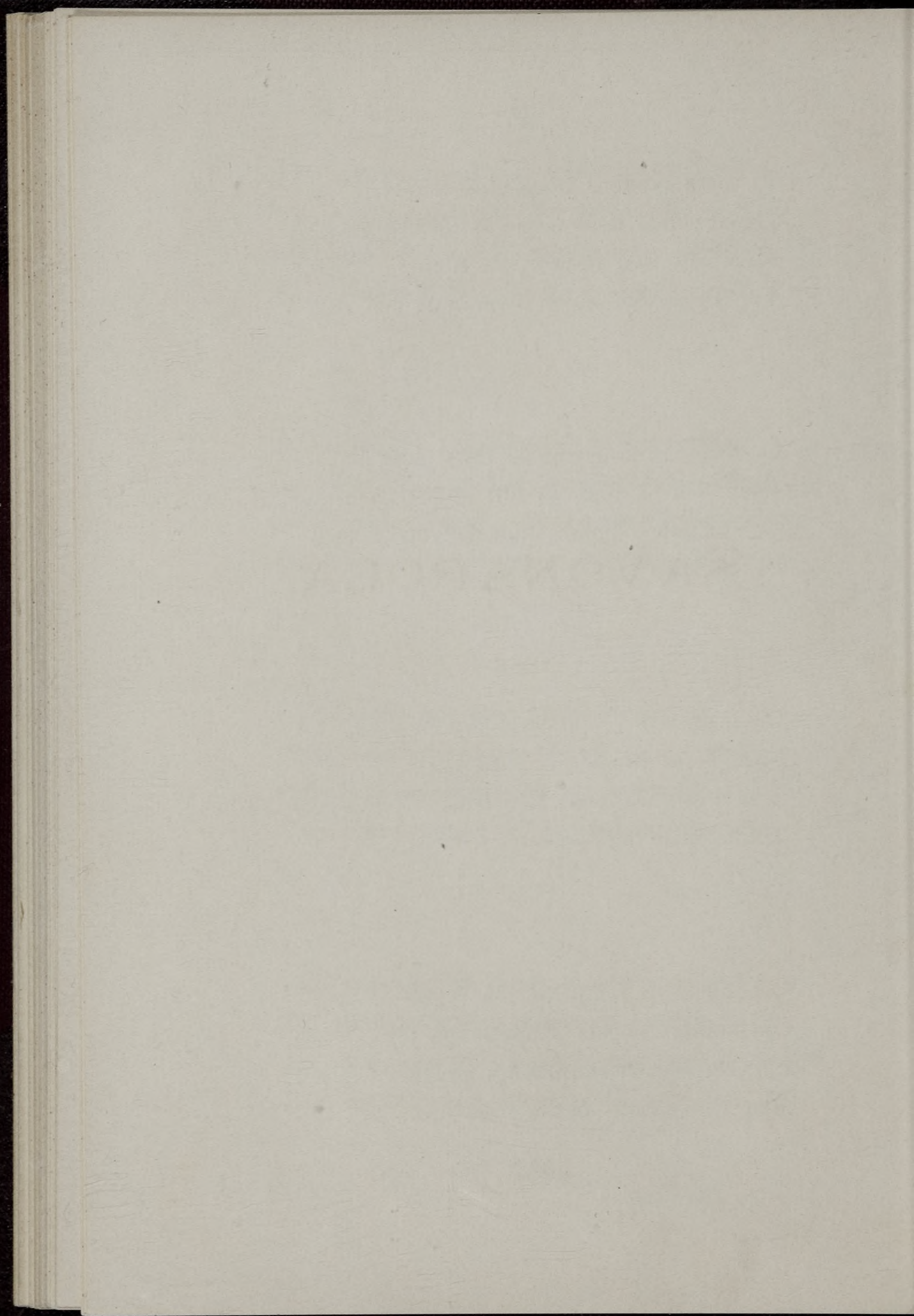
Ej mera tankens höga alp-orkaner
Han tystade med mejselns djerfva slag,
Men lade ned upproriska titaner
För Den, som råder öfver natt och dag.

O, hvad är konsten, då dess aldra störste
Fann den så tom, så full af brist och svek,
Och dömde ödmjuk inför Lifvets Förste
Så värdelös sin egen skaparlek?

Det skönaste i bild, som jorden eger,
Från dessa Medicéers sarkofag
Se'n dess förkunnar konstens största seger
Tillika med dess största nederlag;

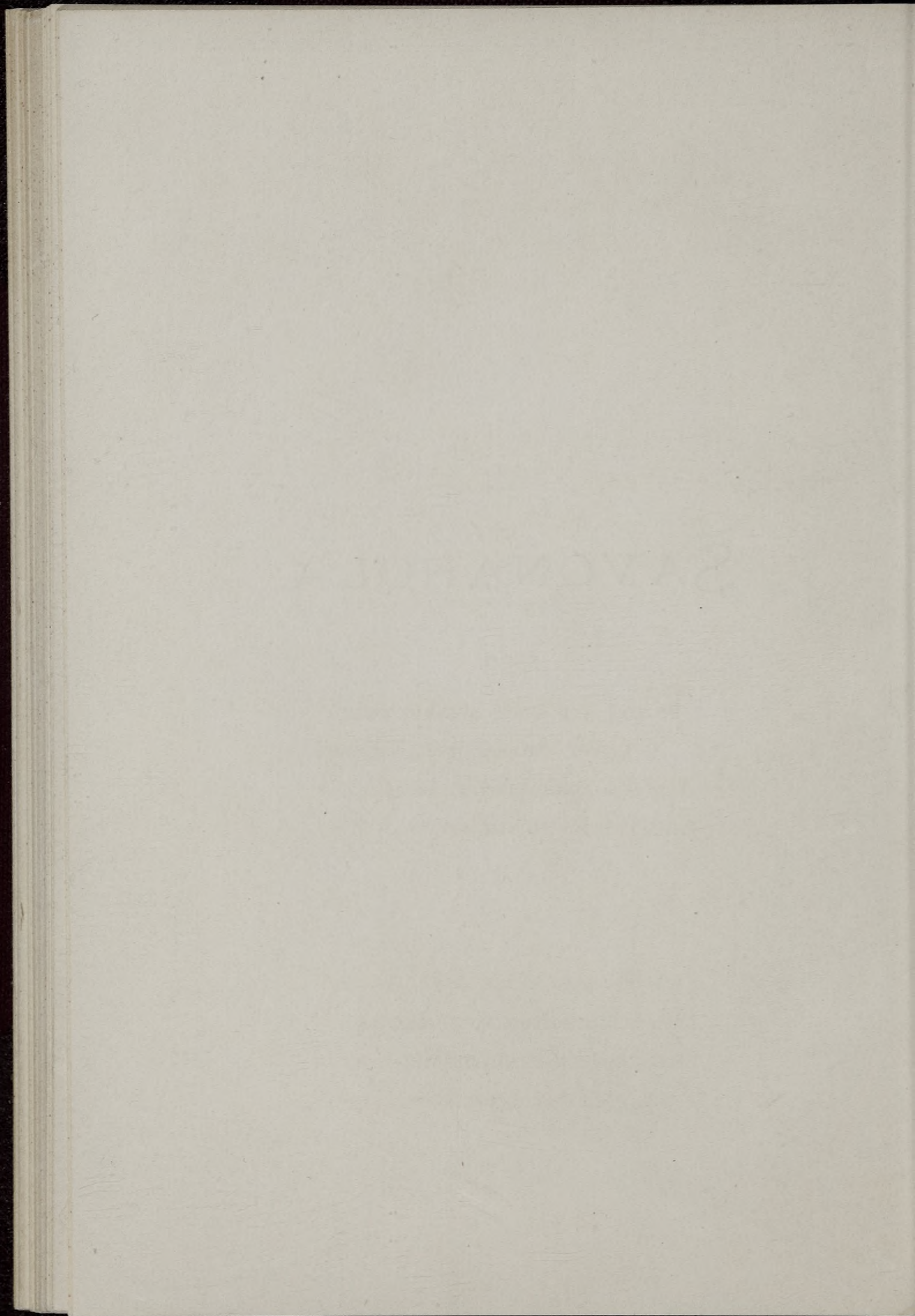
Och då ånyo tempelporten reglas
Om snillet's högsta skapelse på jord,
I hjertat synen outplånligt preglas,
Men Buonarotti! också dina ord.

S AVONAROLA.

1882.

Savonarola.

I. Hos Lorenzo.

Från sin kulle skådar villan
Öfver dalens gröna vigner,
Arnos blanka bugter, bergens
Luftigt violetta linjer

Och Firenze djupt der nere
Svept i qvällens rosendimma,
Der kupoler, kampaniler
Fram som klara punkter glimma.

Villan smyckad står till högtid.
Pagers granna flock beskäftigt
Nöter trapporna, och kocken
Hörs i köket banna häftigt.

Junos fogel och fasanen
Kryddas för patricisk hunger,
Vinets purpurström ur fatet
Mot kristallens möte sjunger.

Vignens bruna folk vid porten
Sträcker halsarne att fånga
Flygtig glimt af silfverkärl
Spridande ambrosisk ånga.

Men dit upp till salens fresker
Ingen simpel blick kan tränga,
Ingen andedrägt från pöbeln
Får i gudars luft sig många.

Ett olympiskt utsökt samqväm
Har Lorenzo låtit kalla
För att mätta fina sinnen,
Ej ett enda blott, men alla.

Hur den store penningfursten
Ingen att behaga glömmar!
Huru lent den fasta handen
Sig i sammetshandsken gömmer!

Så förtrollande förbindlig
Och så enkel midt i prakten!
Icke rår han för att folket
Trugat honom fram till magten.

Blid och vänsäll, han ju icke
Något högre velat önska
Än att dyrka sina sångmör
I sin trädgårds lagergrönska.

Under Mediceisk hägnad
Yppigt trifs Firenzes lilja.
Knarrig Cato, butter Brutus
Sticke sig när helst de vilja!

Det Italiska Athene
Tröttnat har på frihetsskriken.
Skönhets nyuppståndna verldsmagt
Efterträder politiken.

Tänkarn sjelf, som i skolastiskt
Grubbel länge sökt det sanna,
Mot Apollogudens marmor
Svalkar nu sin heta panna.

Söka göra verlden bättre
Lika lönlöst är som löjligt.
Skönhet göre människorna
Lyckligare då — om möjligt.

Lifvets stora konst, förgäten
Sedan Hellas sjönk i gruset,
Hur förfinad och fullkomnad
Här den manats fram i ljuset!

För i afton alla bannlyst
Statsintriger och finanser,
Småle, då en skald citerar
Mer än klassiskt nakna stanzer.

Och den fulla bågarn lyfter
Hedersgästen, kardinalen:
»Afrodites skål vid Arno!»
Är hans lösen vid pokalen.

Skålen tömmes, och på bröstets
Krucifix ett stänk man spårar
Af den drufvosoft, som säljes
Under namnet *Christi tårar*.

Nu från öppna fönster dragas
Frasande brokadgardiner,
Ute på terrassen klinga
Oboë och violiner.

Sköna qvinnoröster ljuda
I den vällustvarma natten;
Medan melodien bortdör,
Sjunger än fontanans vatten.

Och de lyckliga och rika
Öfver dalen blickar sända;
Denna fagra nejd i skymning,
Denna stad, hvars ljus sig tända —

Allt är deras. De beherska
Lifvet der uti det djupa.
Blott för dem drar gyllne honung
Denna mörka arbetskupa.

Men hvad nu? De missnöjdt blicka,
Och nu tystna skämtets lekar:
Mot ett litet ljus i fjerran
Plötsligt tankfull värden pekar.

Säkert i San Marcos kloster
Det der dumma ljuset blänker.
Ensam i den stilla cellen
Sitter nu en man och tänker.

Skönhet och olympisk glädje
Kan den narren icke tåla,
Orostiftarn, folkförledarn,
Svärmaren — Savonarola.

II. Brännoffret.

Midt i sorglös lefnadsnjutning,
Sjelfbehagligt veka seder,
Himlens starka viggas ljungat,
Slående hvar afgud neder.

Med en nordanstorm från alpen
Galler stigit ned i pansar,
Kall som gletscher-isens piggar
Glänste deras skog af lansar.

Och Hesperiens blommor fallit,
Skoningslöst af frosten bitna,
Liksom varma rosenkinder
Plötsligt vissna, plötsligt hvitna.

Död och borta är Lorenzo,
Medicéers välde ramlat,
På Firenzes öde gator
Pestens svarta likvagn skramlat.

I den skumma katedralen
Går ett samfäldt miserere
Ångestfullt mot höga hvalfven
Från ett folk på knä der nere.

Munken der på predikstolen
Talar flammor, talar gissel.
Händer vridas i förfäran
Under gråt och tandagnissel.

Sjelfbedrägeriets mantel
Sliter han från nakna själar,
Och på lustans lekverk trampa
Hans sandalbeklädda hälar.

Under festmusikens jubel
Hör han trældomsbojor klirra,
Ser han tomma ögonhålur
Genom skönhets-masken stirra.

Ingen prelatensisk aflat
Mäftar öppna nådabrunnen,
Blott af ett förkrossadt hjerta
Varder väg till sanning funnen.

Denne munk är ej en vanlig
Eldare med svafvellågor,
Ilskans medel för att tysta
Mensklighetens djupa frågor,

Ej en vanlig son af kyrkan,
Som med magten i förening
Skrämmer massorna till lydriad
Genom dogmer utan mening —

Vredens tolk, Savonarola,
Då han syndens bölder blottar,
De förfärligaste slagen
Mot ett fridlyst hufvud måttar.

Borgia, påfvestolens skamfläck,
Öppet Antikrist han kallar,
Och hans starka anatema
Genom hvalf och hjertan skallar.

Och han drar från magtens tinnar
Småtyrannerna tillika,
Och med skorpioner agar
Han de mätta och de rika.

Frihet är den helga gåfva,
Som sitt folk han hänryckt räcker,
Och det halfförgättna ordet
Tusen, tusen genljud väcker.

Ve han ropar öfver flärdens
Fagra, giftbestrukna vapen,
Hvarmed sluga Medicéer
Folket böjt för fångenskapen.

En skall råda i Firenze,
Han som burit korssets smärta,
Som de arma och betryckta
Bjudit till sitt stora hjerta.

»Christus ensam är vår konung!»
Ropet genom staden ljudar
Tusenstämmigt höjdt af hopar,
Hvita i botgörarskrudar.

Ovän söker upp sin ovän
Att förlåtelse begära,
Den som riktat sig med orätt
Går att vinsten återbära.

Från sin fulla barm hetären
Rycker bort de gyllne smycken,
Och profana målerier
Rifver konstnärn sjelf i stycken.

Ett allena är nödvändigt:
Renadt hjerta, renadt sinne,
Men i eld tillintetgöras
Skall hvart verldslighetens minne.

Och ett bål på torget reses
Utaf allt, som sinnet smekte:
Lutor, som till herdestunder
Med sin ljufva lockton lekte,

Taflor, pergament och böcker
Méd antikens nakenheter
Och Boccaccios lystna sagor
Och det gamla Roms poeter,

Nymfer i bacchantisk yra
Dansande kring grekisk urna,
Sköna bronser, nyss af jordens
Sköte fruktlöst återburna.

Nu är bränneoffret färdigt —
Rök och lågor hölja platsen,
Och det röda återskenet
Glöder på de grå palatsen.

Skaran ropar framför bålet:
Brinne ock vår synd derinne!
Miserere, miserere —
Gif oss, Herre, renadt sinne!

III. Profvet.

¶ Ingenting skall nu Firenze
Från sin konung Christus skilja,
Och Savonarola heter
Han, som gör sin konungs vilja.

Från sin cell han leder folket
Utan magtens attributer,
Och i dessa lätta sinnen
Blind och svärmisk tro han gjuter.

Då för stadens unga frihet
Hätska grannar lägga snaror,
Och fördrifna herreslägter
Värfva plundringslystna skaror,

Med den törnekröntes afbild
Högt i magra handen buren,
Svär han att med englahärar
Hålla fienden från muren.

Och det sker, det underbara:
Bort från stadens närhet drager
Medicéers legda härsmagt,
Som en sällsam skräck betager.

Siarn ropar: »se, hür himlen
Vill sin tjenare benâda!
Så på lejon, basilisker
Trygg min blotta fot skall trâda.»

Inspirerad, segerdrucken
Lik en jordisk triumfator,
Med det lyfta krucifixet
Drar han kring Firenzes gator.

Han är den, som Herren rustat
Att sin vilja kunnig göra,
Att med våld, om så behöfves,
Trotsiga till rätta föra.

Och med bäfvan ser Firenze
Svärd, som ej är andans, blänka —
Stolta hufvuden, som stämplat,
Hastigt bleknande sig sänka.

Men hvad folket icke skådar,
Det är cellens tysta strider,
Då den starka herskar-anden
Inför Gud i bön sig vrider:

»Himmelens och jordens Herre,
Du som ensam kraften sänder,
Du som detta folket gifvit
Likt ett vax i mina händer,

»Lär mig leda dessa tusen
Att ditt rike må befastas,
Stöd mig, Herre, när jag svindlar
Och af jordiskt högmod frestas!

»Var det blott din röst jag lydde,
När jag straffat, när jag hämnat?
Var det ej för eget välde,
Som jag också vägen jemnat?

»Skänk mig med ett tecken visshet
Att du ännu är mig nära,
Att jag söker dig allena,
Icke egen magt och ära!»

Då profetens torra läppar
Tigga om en himmelsk droppe,
Håller gränslös, mystisk tillit
Modet hos hans trogna oppe.

Fastän mängden börjar knota
Öfver brist och hårda tider,
Blindt de sluta sig till mannen,
För hvars sak sjelf himlen strider.

Nya underverk dem lofvar
Feberglansen i hans öga —
Alla fiender och faror
Falle på hans ord till föga!

Ja, här tarivas det mirakler:
Obeständig, menigheten
Lyssnar snart till påfvens bullor
Mot den hädiske profeten.

»Frihet är ett dyrbart nöje»,
Arbetslösa mängden klagar,
»Bättre hade vi det fordom
I Lorenzos rika dagar.

»Hvarför så med syndaångest
Lifvets korta glädje mörda?
Kyrkan, mot ett ringa offer,
Lyfter af oss all vår börda.

»Ingen fröjd och inga fester
Denne mörke munk oss unnar.
Kanske han till slut är sådan
Som oss påfvens bref förkunnar.»

Lika ortodoxt som smutsigt
Fransiskaner-brödraskapet
Tänds af heligt nit att rycka
Fåren ut ur ulfvagapet.

Mot dominikaners hala,
Trolöst svart-och-hvita orden,
Mot San Marcos kättar-prior
Stormar all den bruna horden:

»Visa om du är af Gudi!
Du, som englar oskadd bära
Öfver lejon, basilisker —
Vi ett prof af dig begära.

»Som en liten afgrundsförsmak
Heta bränder här vi rada;
Stig derpå med bara fötter
Utan att det gör dig skada!»

Både tviflare och trogne
Låna lika ifrigt örat,
Och som stormen växer ropet:
»Han skall göra't, han skall göra't!»

Se, der kommer han — hans egna
• Genom massan vägen rödja,
Och hans höjda arm med korset
Deras händer understödja.

Nästan svigtande han skrider,
Kinden hektiskt öfvergjuten,
Kring den törnekröntes afbild
Handen som i kramp är knuten.

Allt i ordning är för profvet.
Lågor knastra, gnistor spraka,
Medan bruna tiggarkåpor
Bränderna med tänger maka.

Han skall göra't! För hans skara
Redan segerpalmen hägrar,
Men då höjes ett omätligt
Skri af hatfull fröjd: »han vägrar!»

Spända nerver gifva efter,
Siarn bruten sjunker samman,
Och hans suck förnimmer folket
Här med fasa, der med gamman:

»Vänner, fören mig tillbaka,
Så att cellen fort mig höljer.
Ve, min ande är förmörkad,
Gud för mig sitt anlet döljer.»

Ur hans händer krucifixet
Glider klingande i gatan,
Och den grymma svärmen jublar:
»Gud har dömt dig, son af satan!»

Öfvergifven, öfvervunnen!
Undan hopar hämndbetagne,
I San Marcos fasta kloster
Räddas blott med nöd den slagne.

Porten darrar under stötar,
Vilda, hesa röster vråla:
»Bålet åt den folkförledarn,
Kättaren — Savonarola!»

IV. Martyren.

Alltså har då domen fallit,
Folket störtat sin idol,
Och på Signoria-platsen
Står Savonarolas bål.

Midt emot Orcagnas loggia,
Just der flärdens bål brann ned,
Der han ryggade för profvet,
Reser sig ett berg af ved.

Dessa lågor, som han skydde,
Snart uti sin heta famn
Skola lösa upp till aska
Honom sjelf, hans verk och namm.

Af tortyren sönderbråkad,
En förkastad, krossad rö,
Han bekänt hvad helst de velat
För att äntligen få dö.

Han bekänt, en stackars sargad,
Skymfad, hånad delinqvent,
Att ej någon himmelsk flamma
Orden på hans tunga tändt;

Att förledd af djefvulskt högmod
Han i kättersk hedendom
Hädat Borgia, helge fadren,
Guds ståthållare i Rom;

Att af brottslig ärelystnad
Statens sälla lugn han stört;
Mot en faderlig regering
Olärdt folk till trots förfört.

I en lifdömds tagelskjorta,
Färdig för sitt sista qval,
Förs han in att höra domen
I det höga rådets sal.

Af hans forna stora skara
Fängsliga der följa två
För att straffas med bedragarn,
Som de fävitskt trodde på.

Meningslösa för hans öra
Susa domens grymma ljud
Under ångesten af hjertats
Sista Jakobskamp med Gud:

»Är det sanning hvad de sade,
Sanning hvad jag sjelf bekänt,
Att den eld, en gång jag hade,
Ingen himmelsk flamma tändt?

»Säg mig, var det synd att yrka
Att en pöl af last och brott
Ej regera bör din kyrka,
Men ett heligt hufvud blott?

»Var det egen magt och ära,
Som var målet för min strid,
Då jag för mitt folk, det kära,
Skapa sökt en bättre tid?

»Har jag kanske utan vetskap
Stått ditt helga råd emot,
Herre, som ett utdömdt redskap
Bryts jag sönder för din fot.

»Om jag sjelfvisk åtrå närde,
Lågan nu min kropp förtär,
Liksom fordom hon förtärde
Lustans usla lekverk här.

»Men ännu i dödens smärta
Ropar någonting på nytt
Innerst, innerst i mitt hjerta
Att det var din röst jag lydt.

»Nej, för jordisk magt och ära
Denna maning aldrig ljöd.
Visa att du är mig nära,
Herre, i min sista nöd!»

Domen är till ända läsen,
Och de trenne ledas ut
På palatsets öppna trappa
Mellan bardisan och spjut.

Efter fångslets långa veckor
Så den dömda återser
Detta älskade Firenze,
Som i dag sitt lif han ger

Skall i detta haf af hufvun,
Böljande på torg och tak,
Ej *en* tårfull blick förklara
Att rättfärdig var hans sak?

Skall *en* stämman ej bekänna
Att martyren menat väl
Med det folk, som åter sjunker
Herrars och prelaters träl?

Nej, ur dessa ögon stirrar
Kall och grym nyfikenhet.
Herrens tecken kommer icke,
Sjelfinbillade profet!

Men då fatta om hans händer
Bålets andra offer två,
Och han hör med salig glädje
Deras läppar vittna så:

»Fast du har dig sjelf förnekat,
Tro vi lika fullt på dig,
Tro vi att du tjent den konung,
Som nu kallar dig till sig.

»Om du felat än och fallit,
Var af himmelsk eld du närd,
Du, som trott det största kunde
Speglas helt af stoftets verld.

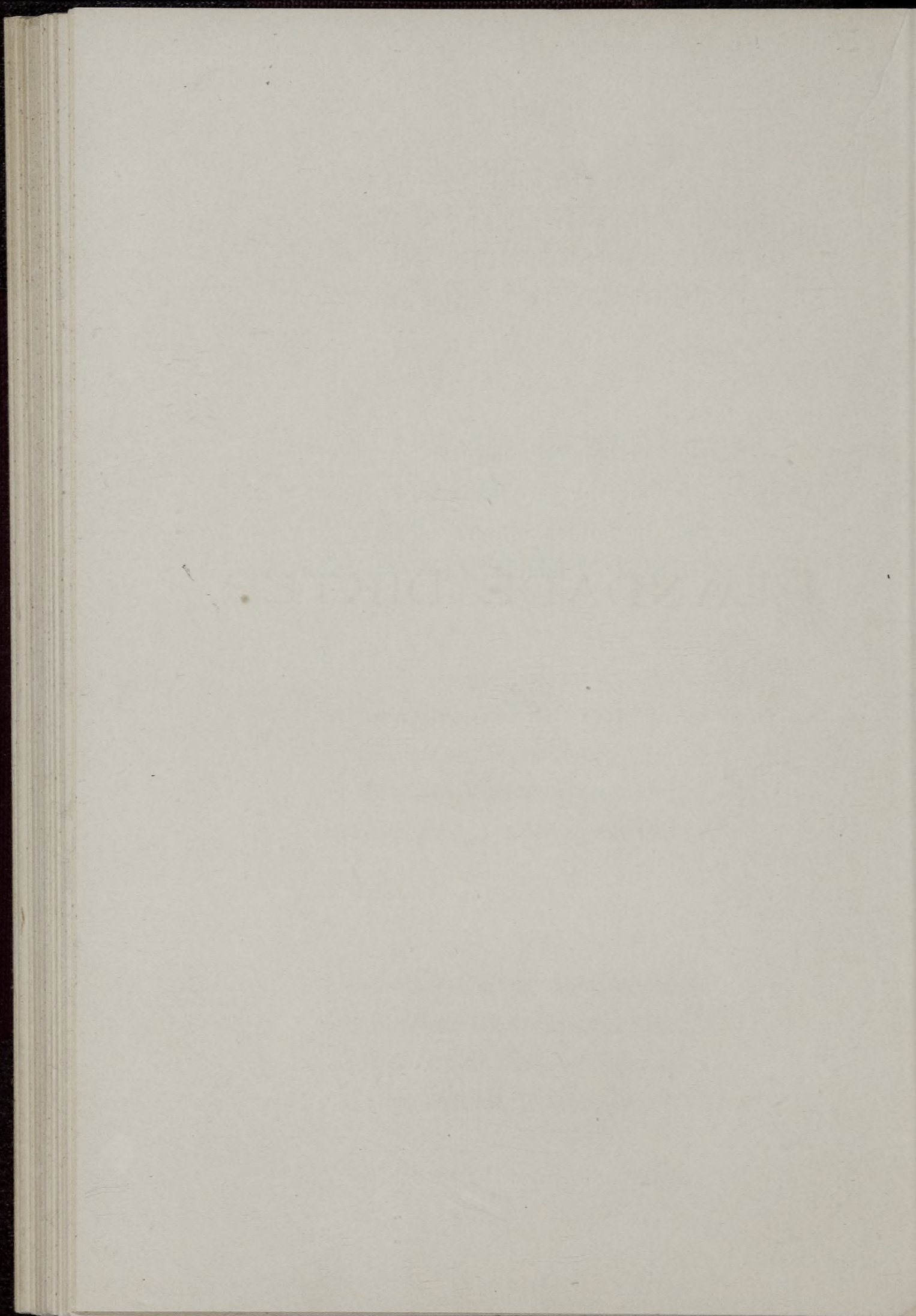
»Omgestalta jordens söner
Efter andens högsta bud,
Ej den endes kraft förmår det,
Innan stunden väljs af Gud!

»Men din aska strödd i vinden
Varda skall ett fruktsamt frö.
Tanken lefver, stunden kommer —
Böj ditt hufvud, du kan dö.

»Bålet är det sanna profvet,
Som dig segerpalmen bär.
Ur dess bränder stiger anden
Fri och oskadd, ren och skär.

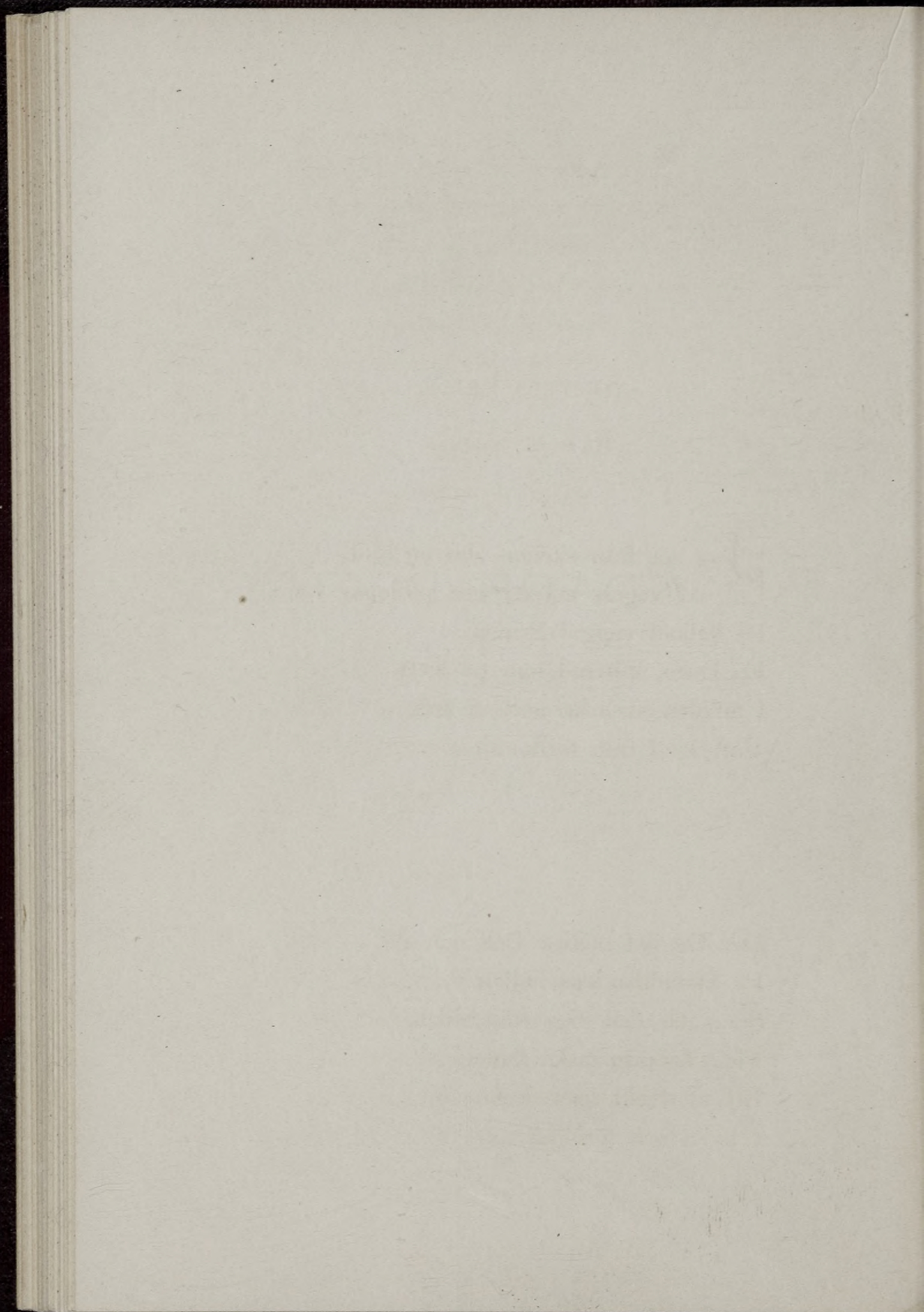
»Ja, vi tro, Savonarola!
Då omkring oss flamman gnyr,
Ser du himlen öppnad stråla,
Guds och frihetens martyr!»

B
BLANDADE DIKTER.

1881—83.

Sverges karta.

Till S. H. Wikblad.

Jag ser från skolans dar en bild,
Af fingrar märkt, med plumpar spild,
På kalkad vägg i Prima,
En karta, klistrad upp på lärft,
Utaf den svenska jord vi ärft,
Vårt land från fordomtima.

Der låg det mellan fjell och sjö
På Skandinaviens halfva ö,
Som, när den sågs från sidan,
För vår primanska fantasi
Ett utsträckt lejon kunde bli
I hvila och förbidan.

På kartan stirrade vi små,
Och tanken hisnade att gå
Den ändlöst långa vägen
Från Ystad uppåt Torneå —
Den nötte man ut jernskor på
Som i den gamla sägen.

Än tänker jag mig hvar provins
I samma färger, som jag mins
Från kartans bjerta gränser:
Ett Skåne gult som skördefält,
Ett Sörmland grönt som björkens tält,
Då Vermland stålblått glänsar.

Längst upp i norr ett blodrödt snitt;
Der vidtog Ryssland tomt och hvitt,
Och blicken återvände
Till Sveas bygd med berg och slätt,
Små städer liksom smultron tätt
Och strömmar utan ände.

De runno här, de flöto der,
Och det var vända och besvär
Att hålla hop dem alla;
I klassens mummel, lexors sus
Jag hörde deras fjerran brus
För mina öron svalla.

Ur minnet gledo namnen hän
Så snabbt som några timmerträn
På Vesterbottens elfver,
Och barnatårars salta tåg
Förente sig med hvarje våg,
Som genom Norrland hvälfver.

Men liksom Engelbrekt med mod
Från stad till stad, från flod till flod
Vi fram till målet lände.
Eröfringen var lång och svår,
Men nu var fosterjorden vår,
Nu, då dess drag vi kände. —

Der förr vi sutto, du och jag,
Ett slägte sitter nu i dag,
Som kan hvad vi ej visste.
Den som hos oss var främst i led
Bland denna ungdom sjönke ned
Kanhända till den siste.

Nu böjas öfver kartans blad
De hufvun små i lockig rad,
Som efter oss ta arfvet.
Hvad oss synts långt, för dem syns kort,
Och alla afstånd svinna bort
I jernvägstidehvarfvet.

De läsa på det svarta nät,
Som korsar elfvens blåa fjät
Och genom fjellet spränger.
Lokomotivets gälla sus
I flodsystemets dofva brus
På kartan in sig mänger.

Men säg, hvad tänker du dervid,
Du unga ätt i ångans tid,
Hvars kinder kunskap bleker?
Har väl i brinnande termin
Du dörren stängt för fantasin,
Som skimrar och som leker?

Nej, än mot gossens skolpulpet
Hon lutar sig i hemlighet,
Vår barndoms tröstarinna.
Med hennes trollglas i sin hand,
I lexans torra ökensand
Skall lif och färg han finna.

Du hulda fée, du barnens vän,
I bokens bräddar måla än
Din bildverld för de unga,
Åt hemmets skog och fjell och elf,
Åt jernets döda massa sjelf
Gif så en själ, en tunga!

Och preglade lefvande och varm
En Sverges bild i barnets barm,
Som mannen skall bevara,
Som han skall egna glad en gång
Sin lefnads gerning eller sång
Och dö för att försvara!

Rida, rida ranka!

Till en tafla af A. Edelfelt.

Rida, rida ranka!
Unga kungamakan
Gungar fyraårig
Knubbig, gullfjunhårig
Pilt på silkesknän.
Hästen heter Blanka.
Genom färgad ruta
Öfver mård, skarlakan
Morgonstrålar gjuta
Ljusa floder hän.

Rida, rida ranka!
Liten pilt skall växa,
Permebok och lexa
Flyga fort i minnet,
Nu är Erik lärd.
Hästen heter Blanka,
Kråmar sig och frustar,
Hvitt som mjölk är skinnet.
Svennen redan rustar
Sig med sköld och svärd.

Rida, rida ranka!
Djupa skogar blåna
Långt i österländer.
Erik och hans fränder
Kläda sig i stål.
Hästen heter Blanka.
Snabba sölfskor dåna
In i trollens ide,
Störa dvergens smide,
Blodig slagbjörns mål.

Rida, rida ranka!
Stridens åskor mullra,
Korset rödt han stinger
In på hednisk skullra
Förrän han ger nåd.
Hästen heter Blanka,
Sig bland lansar stegrar.
Svea konung segrar,
Porten ödmjukt springer
Upp till Novgorod.

Rida, rida ranka!
Flitig klosterbroder
Eriks bragder målar:
Lik Sankt Göran strålar
Han med gullhjälm på.
Hästen heter Blanka.
Segertåget skrider
Hem vid Vårfrutider.
Högt från muren moder
Ser baneret blå.

Höstdag vid Schwedenstein.

Höstlig morgon grå och mulen
Gryr på Lützens hed,
Som då Lejonet af Norden
Sista gången stred.

Solen, blek, af dimman svepes
In i mantelns fik —
Segehjelten, som ur slaget
Bäres bort som lik.

Träden omkring minnesstenen
Fälla vissna blad
Tätt som gula gardet täckte
Fältherrns lägerstad.

Invaliden, han som vaktar
Denna dyra jord,
Har i dag ej annat sällskap
Än en gäst från Nord;

Men för några veckor sedan
Var det annat slag,
Tysklands protestanter höllo
Här en högtidsdag.

Vittne bar kring hjeltens kummel
Utländskt tungomål
Om hans underbara sändning
Och hans goda stål.

Vid choralens toner lades
Blommor ned till tack
Öfver mullen här på heden,
Som hans hjertblod drack.

Nu har festens tal förklingat,
Fanors bjerta rad
Böljat bort från fält, der tufvor
Täcka gul brigad.

Ensam sysslar invaliden
Som det är hans sed.
Vissna kransar, svenska vimplar
Stilla tog han ned.

Hedersplatsen, tacksamt gifven
Nyss vid Lützens fest,
Tog du endast, gamla fana,
In som stundens gäst.

På de stores skådebana
Vardt en främling du.
Gustaf Adolfs herskartanke
Tänka andra nu.

Under tidens tunga fotspår
Intet synligt blef
Af den gräns, som bortom hafvet
Han med svärdet skref.

Mellan oss och dem härute
Östersjön går hvit,
Och vårt namn ur bruset tränger
Sällan öfver hit.

Segerns char, den senast körda,
Verldens blickar har.
Jernets ålder döper ständigt
Nya fält och dar.

Ryktets sorl ej festligt mera
Fyller höstlig lund,
Förr'n en sekeldag ånyo
Rubbar minnets blund.

Men det svenska hjertat älskar
Denna vemodsfrid,
Och hvad här det känner, mätes
Icke efter tid.

Bars ej nyss den bleka solen
Bort i töcknigt fång?
Hörde vi ej genom dimman
Luthers gamla sång?

Gustaf Adolfs ljusa klinga
Inför andlös värld
Korsas alltid här med Friedlands
Mörka runesvärd.

Smålands sadelfasta skara
Än i löddrigt traf
Spränger mellan fällda pikar
Öfver skyttegraf.

Manomfladdrad fåle kommer
Herrelös igen,
Helsad af ett smärtans anskri,
Som ger eko än.

Alltid här i sanden glöda
Hjelteblodets spår,
Spåren af vår friska ära
Och vårt friska sår.

* * *

Svenska folk, o lär att minnet
Börda innebär,
Om det ej odödligt verkar
In i det som är!

Gustaf Adolf har ej fallit
Här i segerns famn
För att tynga svaga skuldror
Med ett verldstort namn.

Glöm ej bort för krigarsnillet,
Stort i kampens brus,
Att det mål, som striden gälde,
Ytterst dock var *ljus*.

Månget dimmigt slagfält bidar
Dig, närhelst du vill,
Annat mörker än det Friedland
Vigde svärdet till.

Fäkta inom egna gränser
Lützens slag till slut,
Dvalans, nödens tröga skuggor
Segerrikt drif ut!

När du blott i enig samdrägt
Griper målet an,
Får nog hvarje fruktbar tanke
Ock sin egen man.

En föryngrad storhetssaga
Verlden åter lär
Om ett framtidsfolk derborta
Bakom Nordens skär.

Lützen-stenens vemodshölje
Brista skall itu —
Gustaf Adolf segrar herrligt
I sitt folk ännu!

Till Onkel Adam.

(Den 6 Juni 1883.)

Jag fick i handen en kalender,
Som fordom var af gåfvor bäst,
När den kom fram på julklappsbordet,
En årlig, efterlängtd gäst.

Nu tog mig lusten att se efter
Hvad för en halt, som fans uti
Förtjusningen för tretti år se'n
I diktning och litografi.

Jag såg med vemodsblandadt löje
Diverse grymma konterfej;
Än värre var det stäldt med texten —
Hur ängsligt gammal var den ej!

Men bland så mycket rost och mögel
Ett namn åtminstone höll ton;
Den glädje, Onkel Adam skänkte,
Var ingen barndoms-illusion.

Du käre Onkel — just i Gåsgränd
Så sällsamt gripen nyss jag blef
Att, medan ögat än är fuktigt,
Jag måste skrifva detta bref.

För tretti år se'n i mitt hjerta
Med barnstil redan skrefs derpå —
Nu är det tid att det görs färdigt,
Och att det äntligen får gå.

Den stora populariteten
Jag fattade så ung jag var,
Men hemligheten af din styrka
Den stod först efteråt mig klar.

Nu vet jag den: »en svensk, som skrifvit
För svenskarne» — det duger det!
Den enkla titeln väger mera
Än all estetisk herrlighet.

Från kammarlärdom och förkonstling
Och hvar och en kinesisk mur,
Som stänger folket från det sköna,
Du flydde ut i svensk natur.

Der föll på ängen lyckoörten
Fyrväpplingen uti din hand;
Du tydde sagan om den neckros,
Som gungade vid tjärnens strand.

Och detta folk, hvars hjerta klappar
Bland furudoft i Sveas bygd,
Hur drog du icke fram i ljuset
Dess ädla malm ur vadmalns skygd!

Hur har du icke, först af alla,
Förstått och skildrat fattigman:
Träskeden bredvid silfverskeden
En plats vid diktens taffel fann.

Och dessa friska folklifsbilder
Med fjellnatur och norrskensljus!
Fiolerna i bröllopståget,
Som klinga genom Tännfors-brus!

Just därför att så varmt du älskat
Det land, hvars barn du kände dig,
Mot kasternas och flärdens välde
Du också ärligt förde krig.

Och småsinthetens mask, som spåras
Likt fina, svarta stygn i frukt,
Du lade under mikroskopet,
Då Skråköping du tog i tukt!

Men aldrig, aldrig var du bitter,
Hur känbart än satiren slog,
Af kärlek styrdes jemt din penna,
Och fast du harmades, du log.

Jag vet, din dikt man förevitat
Det der, som kallas för tendens,
Då skalden, narrad af sitt hjerta,
Beträder verklighetens gräns,

Då mellan yppighet och armod
Han sina paralleler drar
Och blottar all den nöd, som mången
Helst lemnade i skuggan kvar.

Var glad du Onkel, fast kritiken
Kom med protester här och der.
Hvem vet om icke just tendensen
För Sverge gjorde dig så kär!

Det svenska och det innerliga
Skall öfverlefva teorin;
Ej konsten, utan hjertats snille
Gör oförgänglig poesin.

Liksom ditt verk i daggfrisk ungdom
Står qvar ifrån en tid som flytt,
Se'n glömskan gallrat ut oss andra,
Af våra barn du käns på nytt.

På nytt de lyssna till den maning,
Som var ditt enkla lefnadsbud,
Att älska mer än lyckans håfvor
Sitt land, sin like och sin Gud.

Carl Johan Bohman.

(Vid aftäckandet af en minnesvård.)

Hell slumrande gamle i kullens fred!
Det första året, se'n du lagts ned,
Sitt regn och sitt solsken gaf.
Naturen slösat sin rikedom,
Och lifvet vexlat från brodd till blom
I grönskan omkring din graf.

Vi här, för hvilka i flydda dar
Du arbetets tunga och hetta bar,
Oss minnet att samlas bjöd
Med tack för allt hvad du redligt sått,
Om ock till mognad det ojemnt nått
I lefnadens köld och glöd.

Vid kronornas sus i Septemberqväll
Vi foga slutstenen till ditt tjäll,
Du lärare, vän och far,
Och nu, vid qvitter på höstlig qvist,
En röst ur fjerran, till tack för sist,
Vill sjunga om hvad du var.

En konstlös sång — så han höfves bäst
Den bild, som står outplånligt fäst
I hjerta och fantasi,
Just så som du trädde emot oss förr
Vid första fjät inom skolans dörr
I pels och i blå ami.

Så minnas vi dig i ditt hvardagslag,
Med munnens spelande, varma drag,
Jemväl då du satt till doms.
Vi höra din brytning, Linnés accent —
Hur höll du bevekande dörrn på glänt
Till Hellas' tempel och Roms!

Hur stred du mot trögheten tålig strid
För Tusculaner och Eneid!
På bänken du sjelf tog plats,
Med armen förtroligt om halsen lagd
På någon stapplande och försagd,
Du redde hvar kinkig sats.

Sjelf visste du ej af ro eller rast.
När öfver middag du höll oss fast,
Visst var man nära till knot;
Men för en ifver, en kraft så seg
Fick hungern vika — man heldre teg
Än gjorde Bohman emot.

Hur ofta i sådan en extra-stund
Kom rätt till heders ditt ädla pund,
Som skolan i småmynt drog!
Från döda former och döda ord
Till lefvande syner på klassisk jord
Du lärjungen med dig tog.

Men modersmålet dock kärast var;
Som Hellas' smidig, som Romas klar
Du önskade se dess skrud.
Du tålte ej dunkel, ej flärdfull glans,
Och logisk reda och rykt och ans
Var alltid ditt främsta bud.

Vår första utflygt i tankens värld,
Bland språkets blindskär vår första färd
Vi gjorde med dig som lots,
Och utan nåd i vår kria-bok
I marginalen du satte krok
För svammel och grannlåts gods.

Hur enkel, glädtig och hjertegod
Du ungdomens sträfvan och dröm förstod,
När blott den var ren och sund!
Hos *Fides et Amicitia*,
En äldre broder, du trifies bra
Och gladdes åt vårt förbund.

Med färade pannor nu mogne män
Lycister varda en stund igen
Som fordom på skolans bänk.
Kring grafven, som fordom vid lärarns knän,
Här knyts under kyrkogårdens trän
På nytt mång broderlig länk.

Vår Bohman, man af ära och tro!
Här viga vi in åt ditt sista bo
Ett märke på tufva grön.
Om kornet, du sådde med handen full,
Ger fläcktals löfte om skördegull,
Det är dock din bästa lön.

Latinet, så är det nu en gång stäldt,
Fick fort försvinna från mångens fält
I striden med andra ax.
Logiken, det måste bekännas med,
För mången ofta vardt ryckt på sned —
Så händer det dagligdags;

Men om än kunskapen år från år
Står blekare fram under gråsprängdt hår,
Ett minne ej slockna kan:
Det är exemplet, som lefva skall,
Det är ditt nit i ett ädelt kall,
Det minnet är om en *man*.

Och därför, hur gamle vi än må bli,
Hos Bohman i skola stanna vi
Att mogna der mer och mer.
En man, som sätter in viljans stål
Att fylla sitt innersta ändamål,
Så heter lexan han ger.

Vår gode lärare, tack och hell!
Ljud, *Integer vitæ*, i stilla qväll
Kring slumrarens minnesvård!
Till blommorna öfver hans lägerstad
Se här några enkla gröna blad —
De växt i hans egen gård.

Gothik.

§åg du det gamla Strassburg?
Steg för din tjusta syn
Luftiga Münster-tornet
Växande upp i skyn?

Blicken, som återkommer
Yr af sin himmelsfärd,
Ser sig ej mätt på fotens
Mejsslade bilderverld.

Erwin, den ädle mästarn,
Började tåligt from
Forma i gråa stenen
Skogar af blad och blom.

Andra i samma starka,
Glödande tidehvarf
Togo af föregångarn
Mejsel och tro i arf.

Hundra och åter hundra
Fot bortom ögats gräns
Ännu i minsta prydnad
Mästarehanden käns.

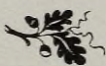
Mången förträfflig konstnär
Här i förgättna år
Skapade tyst och träget
Bilder, dit blick ej når,

Slösade osedd skönhet
Högt ofvan jordens mull,
Villigt sitt namn åt glömskan
Gaf för det helas skull.

Generationer sträfvat
Så mot ett enda mål:
Spetsen, der mödan hvilar
Ut vid sin tros symbol,

Spetsen, der gyllne korset,
Tvaget i etherns elf,
Firar det helas seger
Öfver ett jordiskt sjelf.

Dårskap! så menar tiden,
Färdig att allt bele;
Eljest det kallats fordom
Lefva för en idé.

Okänd främling.

Skära arlaskyar randas
Öfver dunkelt lummig park,
Fogeln vaknar, linden andas
Balsamånga ljuf och stark.

Fjerran skogars blåa bälten
Kasta dimmans glesa dräkt,
Klöfverböljorna på fälten
Sakta gå vid vestans fläkt.

Nyfödd tjusning lunden fyller,
Doft och välljud blanda sig,
Genom gröna hvalf förgyller
Solen ljust en ynglings stig.

Inga moln hans öga skymma,
Fastän börsen kännes lätt,
Fastän ränseln högst kan rymma
Lyran eller en palett.

Daggbestänkt af mossans läger,
Der han just haft nattqvarter,
Blickar han liksom han äger
All den sköna nejd, han ser.

Lik eröfraren till sinnes,
Tecknar han hvar lummig grupp
Som en tillgång i sitt minnes
Rika jordaböcker upp.

Sjelf den skygga bruna hinden,
Studsande i snårets krans,
Förr'n hon hinner fly med vinden,
Är för alltid märkt som hans.

Molnen, när de skönast glöda,
Få ej spårlöst gå förbi,
Bli till nya rosenröda
Riken i hans fantasi.

Mellan sekelgamla lindar
Nu det skymtar grått i grått;
Bakom tunga galler-grindar
Syns det höga herreslott.

På den döda prakten faller
Lifvets varma ljus i hast —
Smög ej genom portens galler
Främlingen ett ögonkast?

Rosor gladt välkommen nicka
Mot den enkle vandringsman,
Byster åt hvarandra blicka
Utur nischer: »det är han . . .

»Det är han, som återger oss
Än en skymt af lifvets lån
Och med andra ögon ser oss
Än vår arfvinge och son.

»För den egne ätteläggen,
Till hvars gagn vi stridt och spart,
Äro vi på marmorväggen
Döda anor blott och bart,

»Men för främlingen vi alla
Höra ännu lifvet till:
Älska, hata, segra, falla,
Allt som skaparlusten vill.»

Medan stenanleten hviska
Så ur hvälfda nischers rad,
Rosenläppar purpurfriska
Öppna sig bland tagg och blad:

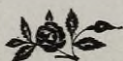
»Var välkommen, tidt och ofta
Vi sett åt, om ej du kom.
Här till ingens fröjd vi dofta,
Här bryr ingen sig derom.

»Här natur och skönhet isats
Af den kalla flärdens spår,
Här, der kärleken förvisats,
Var ej våren riktig vår.

»Men du syntes — isen smälte
För sefirers lena ström,
Och vi jubla mot vår hjelte
Och hans hjertas unga dröm!»

Linden, hundraårig jätte,
Susande nu böjde sig:
»Ja, vi se du är den rätte,
Här du hemma är hos dig!»

Ända ifrån grund en sprittning
Gick igenom bergfast slott —
Okänd främling i besittning
Tog en furstes arfvelott.

Åter i Sorrento.

Sorrento, än i grönt och ljus
Du ler med dina hvita hus,
Som solen kysser varm.
Sorrento-loft,
Sorrento-doft,
Oranger under fönsterkarm!

Än lunden full af blomstersnö
Sig skådar i violblå sjö
Och skuggar nymfens bad.
Sorrento-lek,
Sorrento-smek,
Sefirers spel med våg och blad!

Än drömma toner utan tal
I vind, i strå, bland berg och dal,
Ett ord kan väcka dem.

Sorrento-bo,
Sorrento-ro,
Sorrento, hjertats sommarhem!

Garibaldi's död.

"Quanto è allegro!"
(Garibaldi's ord på dödsbädden.)

Då hjeltens sista lefnadsdag
Sjönk säll och ärorik
Med solens varma purpurklot
I lugn Caprera-vik,
Och redan döden fram sin dryck
Af evig ungdom bar
Åt detta lama, trötta stoft,
Som Garibaldi var;

Då har hans öga, så man sagt,
Än hvilat mildt och ljust
Vid hvarje jordiskt föremål,
Som förr hans själ förtjust:
Vid rankans vaggande guirland
Och hafvets djupblå färg
Och Corsica vid himlens bryn
Med violetta berg.

Han ville tacka än en gång
Den jord, der han fick kraft
Att föra ut det skönsta verk,
Som någon dödlig haft;
Der han fick slita slafvars band
Med denna lama arm
Och sluta frihet och natur
Till denna trötta barm.

Han, som så oförsonligt bröt
Förtrycket ned i stoft,
Han älskat hvarje harmlöst lif
Och hvarje blommas doft.
Ännu i sjelfva segerns stund
Han kunnat småle godt
Att se ett skonadt fogelbo
På fältet, plöjdt af skott.

Allt djupare mot böljebädd
Skred solens ljusa tåg,
Om hjeltens hjerta göt sig sval
Re'n evighetens våg.
Den underbara gästen nu
Hans bleka panna kysst —
En hvar sin anda återhöll,
I rummet var så tyst.

Då slog en liten fogel ner
På fönsterkarmens rand
Och sjöng och jublade af fröjd
I aftonsolens brand.
Den gamle frihetskämpen log,
Och de som sörjde der
Förnummo så hans sista ord:
»Se, huru glad den är!»

Ett ögonblick — och fogeln lyft
Sin vinge för att fly
Och smalt med ekot af sin hymn
In i en gyllne sky.
På samma gång steg hjeltens själ
Utur sin bräckta kropp
Mot frihetens och ljusets hem,
Mot glada himlar opp.

Mod!

Jerngrå, hotande olyckshärar
Hvälfva framåt i tunga massor,
Ugglevingar på hjelmar flaxa,
Luften fylles af cimbriskt tjut.
Upp ur gungande spjuthaf dyka
Jätteskepnader, grymma syner —
Lilla skara, om nu du bleknar,
Är du krossad och allt är slut.

Mellan hopplöse höfvitsmänner
Ängsligt hviskas, och tiodubblad
Tycks den rytande myriaden:
Bistra anleten utan tal!
Re'n med hufvudet gömdt i skölden
Falla svigtande led tillbaka —
Hör, då skallar en plötslig maning,
Väldig tuba och gäll cymbal!

Purpurmantlad, bland gyllne örnar,
Högrest tyglande hvita springarn,
Sjelf uppvägande legioner
Fältherrn synes vid lyft standar.
För en blick ur hans klara öga
Svaghets spänner som stål sin sena,
Vildjurshammen ej mer förskräcker —
Bländverk, bländverk dess hot blott var.

Du, som väcker, då allt ses vackla,
Gammal tillit till gamla vapen,
Du, hvars blixtrande öga hejdar
Nederlagets, förderfvets flod,
Genom skockade mörka hopar
Du vet bryta en väg till räddning —
Hell ungdomlige, skölduppburne
Segerhjelte, ditt namn är *Mod!*

Cavour och hans gäst.

Han satt vid arbetsbordet,
Italiens store Cavour.

Allt närmare fram mot midnatt
Skred visarn på väggens ur.

Så bindande, fin och fyndig
En note ur hans penna lopp;
Till hvilken af verdens herrar
Har sägnen ej tecknat opp.

Nog af, det gälde hans sköna,
Hans suckande fosterland,
Det gälde att vinna vänner,
Som ville lösa dess band,

Det gälde att köpa bistånd
I höga herskargemak
Och locka styrkan att främja
Den svages och frihetens sak.

Betjentens förlägna hufvud
Då in genom dörren stacks:
»En engelsk herre, som yrkar
Få företräde nu strax!»

Ministern mumlade något
Om brittenas öfvermod;
Att möta den sene gästen
Förbindligt dock upp han stod.

Knappt voro de två allena,
Förbytt vardt främlingens skick,
Det mörkblåa ögonglas
Försvann från en brinnande blick.

Cavour sprang upp från soffan,
Han visste ej fatta sig:
»Mazzini — Josef Mazzini!
Ni här i Turin — och hos mig!»

Den andre rörde sig icke,
Han smålog helt lugnt och kallt:
»Ni menar jag är under dödsdom,
Här hemma som öfverallt!

»Det kryddar min resas nöje
Som Alp-vandrarns öfverdåd;
Men tro blott icke jag kommit
Att köpslå om någon nåd.

»En hvar af oss framgent följer
Den fana, som han är van.
Ni hyllar huset Savoyen,
Och jag är republikan.

»Men öfver hvardera lösen
Italien står himmelsvidt.
Italien från främlings-oket
Det gäller att göra fritt.

»Nu allt är moget för verket,
Och ni är mannen dertill,
Ni liknar ej, ni, de andra,
Ty ni både kan och vill.

»Jag känner er plan i botten,
Allt vet jag — likmycket hur.
Idén är snillrik, förträfflig —
Jag tackar er, gref Cavour!

»På mig och på mina vänner
Nu räkna från denna stund!
Osynliga bundsförvandter
Ni har öfver jordens rund.

»Hvarhelst något anslag smides
Mot er befrielse-plan,
Vår mörka hand skall parera,
Men ni skall stå hvit som en svan.

»Af häfdens renaste marmor
Italien skall se er stod.
Vi skola vada i dunklet
För er genom gyttja och blod.

»Gå trygg er strålande bana
Framåt till seger — och märk:
Vi lofva att ingen hemma
Skall störa er i ert verk.

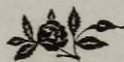
»Se'n målet en gång är vunnet,
Är allt som förut det var:
Vi ha våra gamla idéer,
Ni har edra domstolar kvar.

»Farväl, jag vågat mitt hufvud
Att tala en stund med er.
Farväl gref Cavour — till lycka!
Nu träffas vi aldrig mer.»

Ministern gjorde en åtbörd
Att gripa hans hand — men då
Den andre, med ens förändrad,
Var redan färdig att gå.

Han öppnade hastigt dörren,
Och framför sömnig lakej
Han bugade öfver tröskeln
Till afsked ett stelt: *good-bye!*

Den ädle statsmannen tankfull
Till arbetet vände om.
Vid skrifbordslampan i natten
Ej blund i hans ögon kom.

Så och ej annorlunda.

Tvänne frön af lika krafter
Vinden tog — det ena föll
Ner i jord med näringssaft,
Medan skrefvan ett behöll.

Snörrät stam för fogelsången
Lyfta fick ett luftigt tak,
Då en annan, klämd och fången,
Hindrades att växa rak.

Så var skickelsens fördelning:
Lycklig jordmån — mächtig tall,
Saftlös skrefva — kufvad telning!
Just som det sig bör och skall.

Tidsskeppet.

Det väldiga skeppet susar
Framåt öfver dunkel våg
Emot det drömda Atlantis,
Som ingen Columbus såg.

Ett skiftande brokigt sällskap
Har skeppet fått med ombord.
En oro, en längtan dref dem
Från hemmet, den trygga jord.

Bak skummiga toppar förtona
I fjerran fädernas land
Med borgar och tempelspiror
I glödande aftonbrand.

På däck det klingar af strängar —
Der väcker en ministrel
De gamla sagor om kärlek,
Om riddar- och herdespel.

Men längre till sjös man hinner;
Då tystnar han efter hand,
Och minnenas eko försvinner
Med sista strimman af strand.

Hvem har nu väl tid att lyssna
På tal om en lemnad värld,
Då allt är blott himmel och vatten
Långt ute på villsam färd?

Det mörknar och stormen nalkas
Och solen går ned i blod...
Att höra på gamla sagor
Dertill fins ej tålamod.

Hvar tanke, hvart öga hänger
Vid hotande, molnig rand.
Hur dyrbar den minsta känning,
Som talar om framtidens land!

Den stora brusande fogeln
Männ' derifrån bud han bär?
Det gräs, som gungar i skummet,
Kom det väl från kusten der?

En vingad oväderspåman,
En kringvräkt knippa af tång,
Långt större budskap de bringa
Än forntidens mästarsång.

Framåt på svartnande vågor,
Framåt med svindlande fart,
Framåt mot åskdiger molnvägg, —
Der bortom blir allt väl klart!

Hvad är det som göms der bakom?
Hvart är det som färden går?
Mot rytande, ödslig bränning,
Mot palmskönt San Salvador?

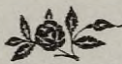
Caroline Mathilde.

Snilletts och behagens herskarinna
Glömde allt att endast vara qvinna,
Älskad qvinna, älskande och öm.
Förr'n det vackra hufvudet sig sansat,
Diademmet som ett guldsfum dansat
Bort med känslans röda lavaström.

Än i går på festens hala tilja
Kunde hon förtrollad blick ej skilja
Från sin kärleks kung, sitt hjertas drott.
Några timmar än — och fångkarossen
Dundrade bland sablarne och blossen
Öfver vindbron in på Kronborgs slott.

De som nyss blott egde smickertoner
Voro genast bödlar och spioner,
Och det hette: rättvisa har skett.
Framför refvorna i hermelinen
Med hvad tillfredsstäld moral i minen
Skröt man nu: det stygnet har jag gett!

Gammal afund, yr af segergamman,
Hyckleri och dumhet, allesamman,
Togo hämnd för obemärkta dar:
Stolta drottning, hvar är nu ditt smycke?
Men se vi, vi ha vårt skilling-stycke
Kopparhårdt och blankt i godt förvar!

Judekyrkogården i Prag.

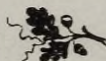
På Israëls gamla kyrkogård
Får ogräset fritt florera,
Och mossiga fläckar på hvarje vård
Hebreiskan nyckfullt punktera.

Det ligger af kiselsten en hög
På hvarje grafhäll hos Juda.
Den sorg, som hit för att gråta smög,
Har hon ej kransar att bjuda?

Ej kan det rum vara blomsterrikt,
Der Rachel barnen begrafver;
En ökengång var ju lifvet likt
Hos ogästvänliga Slaver!

Här sållar ej sorgen rosors prakt
Kring ödsliga hviloställen;
Vid hvart besök blott en sten hon lagt,
En småsten på grofva hällen.

Ett hjerta, som bidar Messie fred,
Ett hemlöst och trampadt hjerta
Har med en suck och en sten lagt ned
Sin andel af Juda smärta.

Kärlekgrottan vid Biarritz.

Medan qvällen målar vestern full
Vexelvis med ametist och gull
Ofvanför den sista purpurglöden,
Sitt hos mig och hör i vaggad båt,
Under böljans sakta qväfda gråt,
Sägnens ord om tvänne ungas öden!

Ser du skäret, dit en remsa sand
Lik en gångstig leder ut från strand?
Här och der i djupa skrefvor brusten,
Öppnar klippan, ofvan svallets skum,
Under ebbtid ingång till ett rum —
»Kärlekgrottan» kallas det på kusten.

Knappast känd af baskisk fiskarfot,
Grottans dunkla hvälfning tog emot
Två, som verlden skiljt med jernhård regel.
Skugglikt skymtande från hvar sitt håll,
Här de träffades, då solens boll
Släcktes i Biscaya-bugstens spegel.

Arma par, fans det ej guld och flärd
Öfvernog att i en slafvisk verld
Göra er till nöjda undersåter?
Lyckans barn förlåter verlden allt,
Falhet, lumpenhet i hvar gestalt —
Hjertats uppror blott hon ej förlåter.

Sina offer skall hon nå tidsnog —
Men i afton ensamheten drog
Underbart den trygga ringen om dem.
Öfver tårad kind det stänkte salt,
Deras suck i hafvets suck försmalt —:
Utänför ett haf — och ett inom dem.

Som en stjernbild blänker till helt kort
Lägst vid himlens bryn och skymmes bort
Bakom ryggarne af höjda vågor,
Så det rikaste af ögonblick
Knappast tändes, innan ner det gick
I ett vaknadt svall af vilda frågor:

»Hvarför, då jag var så lycklig nyss,
Följer dödlig bitterhet din kyss?
Hvarför slutar allt i tåreflöde?
Hvarför gör mig ditt godnatt så arm?
Hvarför fins blott värme vid din barm,
Då all verlden är så kall och öde?

»Hvarför, hvarför har jag hjerta fått
Och ej plantans omedvetna lott,
Då min fot i alla fall är bunden?
Eller, då min själ ej gränser har,
Hvarför gafs mig ock ej vingars par
För att följa dig kring jorderunden?

»Dock — för trång är hela jordens krets!
Skogens rofdjur gömslen har till reds,
Kärleken, en biltog hind, har inga,
Dit ej kopplet följer utan nåd
Flämtande sitt ädla villebråd
För att slita hjertat ur dess bringa.»

Vilda frågor, frågor utan svar!
Fuktig stjernbild åter uppgått har.
Ljufva kyssar, kyssar flera, flera!
Stundens timglas sväller fullt till rand
Liksom hafvet tömde der sin sand —
Morgondagen heter *aldrig mera*.

»Älskling, säg, hvad är väl detta brus?»
»Det du hör är blott ditt pulsslags sus,
Högt i sälla ådror sjunger bloden!»
Men i öppningen till grottans hvalf
Ett ofantligt spejarhufvud skalf,
Silfverlockigt, mörkgrönt — det var floden.

Tusen andra tränga sig bakom —
Var det re'n förföljelsen som kom?
I hvart ögonblick är porten trängre.
»Nu, min brud, jag evigt blir dig när!
Friheten med skummigt spann är här,
Nu förföljer oss ej kopplet längre.»

»Älskade, slut fastare din arm,
Kyss mig, medan än din mun är varm,
Vågens isköld redan når mitt hjerta!»
»Älskade, det svåra är förbi,
Denna kyss du undfår re'n som fri,
Den förut var lifvets sista smärta!»

Morgonvind kring vattenrymden smög,
Hafvet ut ur grottan böljan sög,
Löste hennes famn kring stenen knuten.
Men ett famntag fans, som icke brast:
Tvänne höllo än hvarandra fast,
Hårdt omslingrade i dödsminuten.

Sköna lott! I en och samma stund
Glöda, glömma, slockna mund vid mund,
Tvänne stjernskott än i fallet klara!
Hamna undan storm i eget blod,
Undan menskoödens ebb och flod
I det djupa, stilla, underbara!

Tatterskan.

Ja, tussa hunden med ilsket tjut
Att slita min kjortel sönder
Och skäll mig hexa och drif mig ut —
Jag skrattar åt herrar och bönder.

Jag skrattar åt eder, ni hjertlösa pack,
Åt eder, ni adelsdrängar.
En vacker dag får ni hösta min tack
För edra skällsord och slängar.

Jag sett hvad jag sett, jag vet hvad jag vet.
På borggården fick jag ej stanna,
Men såg dock hans högvälborehet,
Den unge med rynkad panna.

Hans blick var som eldkol och kindens färg
Var hög som det sjudande modet.
Hur fick det med ens sådan glöd och mærg
Det vattniga adelsblodet?

Han blir er en djefvul — det såg jag strax.
Han får ej för ro skull magten.
Hur skall han ej rida bland bondens ax,
Då hornen skalla till jagten!

Det draget kring munnen, hur var det hårdt!
Han blir er en farlig herre.
För edra söner blir lifvet svårt,
För edra döttrar än värre.

Så många släkten, som aldrig fått
En droppe af sötma smaka,
Sin lystnad sparat för honom blott,
I honom de komma tillbaka.

Den spotska läppen, som kröker sig
Inunder de tidiga fjunen,
Har stillat sin första törst hos mig,
Då skogen var paulunen.

Den rike junkern, som sätta skall
Sin häl på tusendes nacke,
Min pojke är han i alla fall,
Bland buskar född i en backe.

En qväll vid slottsporten stod jag skygg,
Af hunger och trötthet bruten,
Och gossen hade jag på min rygg,
Han hängde i byltet knuten.

I borgförstugan lät nådig frun
Mig tak öfver natten skänka;
Se'n gick hon belåten till ejderdun
Att drömma om englar kantänka.

Hon också hade en nyfödd en,
Familjens hopp var den ungen,
Den gamle gemålens ögonsten —
Han sjelf var till hofs hos kungen.

Jag väcktes om natten. I stenkallt hvalf
Uti sin sofdrägt den hvita
Stod borgfrun och lyktan i handen skalf
Och kinderna voro som krita.

Hon qväft sitt barn i en ljuflig dröm.
För mjukt hon visst låtit bädda!
Nu flöt hennes tal som en hviskande ström,
Hon bad mig att hjälpa och rädda.

»Min man — familjen — ditt barn mig gif!»
Så gick det i stammande ramsa.
Hvad värde fick ej det späda lif,
Som födts af en landsväg-slamsa!

Den höga frun fick sin vilja fram,
Landstrykerskan sade ej nej.
Men i min fattigdom och min skam
Det guld, som bjöds, tog jag ej.

På krucifixet lofvade jag
Bevara familjens heder,
Som bunde ej annat der vid lag
Mig bättre än alla eder!

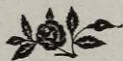
I morgongryningen smög jag ut,
Då borgen låg tyst och öde.
Inom det trasiga byltets knut
Jag hade den lille döde.

I träsket, som svart och stilla stod,
Beskuggadt af knotiga pilar,
Förtryckarnes sista bleka blod
I gyttjan på botten hvilar. —

Jag kommer från slottet. Jag sett min son.
Sin nya häst han försökte.
Då lyftes mössorna långt ifrån,
Och ryggarne djupt sig krökte.

Jag såg hans trotsiga ögons brand
Och trädde ett steg för nära
Och fick mig på kinden en blodig rand —
Hans ridpisk skall packet lära!

Han brusade fram som en hvirfvelvind,
Det bar öfver äng, öfver mosse.
Det kännes som balsam på min kind,
Min mörke, herrlige gosse!

Vinets ande.

Min far var solens yngling,
Som tog bedårad fatt
En nymp med horn i pannan
Och lystet, jordiskt skratt.

Men vaknande ur ruset,
Mot skyn han harmsen for,
Då vid de fulla brösten
Jag drömde hos min mor.

Jag är en jordisk dämon,
Förderf min ynnest bär,
Dock bor hos mig en sträfvän
Dit, der min fader är.

De svaga människobarnen
Mig be att lyfta dem
Dit upp till kraftens himmel,
Till ljusets höga hem.

Nåväl, jag kan det äfven —
Uti en kort vision
Jag ofta drog en förlåt
Ifrån all skönhets tron.

Ett ögonblick allena
Jag slöjan öppnad höll —
Med svindelgripen hjerna
Mitt arma offer föll.

Mot djupets svarta afgrund
Den stirrande jag bar.
Då såg han på min panna —
Der stod det hvem jag var.

I täta vinlöfskransen
Min heta kind jag gömt,
Begråtande det öde,
Som så min skänk fördömt.

Jag vet en dag skall komma
Och kanske komma snart,
Då desse Adams söner
Se målet mera klart;

Då trånaden mot höjden
I hvarje hänryckt barm
Min eldkyss kan förakta
Och vara lika varm.

Ej blott i drufvans prisma
Skall verlden te sig skön:
Visioner varda sanning
Till mödans segerlön.

Ej mera hungern dränker
Sitt qval i glömskans saft,
Ty nöden är betvungen
Af tanke och af kraft.

Den ljusa himlastegen
De rest på säker grund,
Ej vacklande som rusets
Invid ett bråddjups mund.

Ett slägte, friskt och frigjort,
Som återvunnit sig,
Förbannelsen skall lösa
Från solens barn, från mig.

Min ranka skall ej slafva
I dunkla lustars tjenst,
Men klänga vild kring bergen,
Af solens blick beglänst.

Ej mer jag flygtigt lyfter
En stoftbetungad träl;
Ur blomman fri jag andas
Min himlaborna själ.

En konstnärs efterverld.

På konst-expositionen
Jag fann blott alltför föga
Förtjena enigt bifall
Af både själ och öga.

Hos en var tanken lycklig,
Men färg och teckning klena,
Hos en fans väl naturen,
Men död natur allena.

Jag liknöjdt öfver tröskeln
In till ett smårum trädde,
Der utkast utan ramar
Var allt hvad väggen klädde.

Den stora menskoströmmen
Ej märke till dem lade.
Från samma pensel upphof
Synbarligen de hade.

På obelönad vandring
Igenom brokig våning
För första gången hejdad
Jag stod af glad förvåning.

Här var natur och sanning,
Men ock ett konstnärshjerta,
Som gett i landskapsbilder
Sin egen lust och smärta.

En hand, som djerft försmådde
Att ängsligt noga pensla,
I snabba syner fästet
En doft, en ton, en känsla.

Ett fritt och trotsigt sinne,
Som skakar af sig banden,
Steg liksom brisens sälta
Ur denna bild från stranden.

En hed, en blygrå himmel
Och en flyttfogelskara —
Ljöd ej ett skri ur luften?
De vilda svanor fara.

Bland mörka trån en boning —
Jag tyckte mig ha sett den —
Ur mina drömmar målarn
I månljus återgett den.

Jag sporde katalogen
Hvem konstnärn kunde vara.
Ett qvinnonamn, ett döds kors,
Ett årtal stod der bara.

Hur sällsamt! Dessa syner
Från skogen, heden, kusten,
Som spegelbilder lefde,
Se'n spegeln sjelf var brusten.

Åskådaren, en främling
För konstnärn och dess öden,
Såg lydigt med dess öga,
Som slocknat re'n i döden.

Och ännu mer — hans känslor
Hur fördes de ej fångna
Af denna aldrig sedda,
Okända hädangångna!

Hur lefde och hur dog hon?
Med ifrig fråga gick jag
Till galleriets custos,
Men intet veta fick jag.

Jag vände om. I färger
Kom svaret på min fråga:
»Hör upp att söka forska
Om jordad fröjd och plåga!

»Allt vägens stoft, som tyngde,
Sjönk ned i glömskans bölja.
Var nöjd att ögats vandring
Och känslans kunna följa.

»Tag här hvad bäst jag skådat
Och djupast känt på färden,
Du främling, som måhända
För mig är efterverlden.

»Du spørjer om mitt hjerta,
Hur det såg ut derinne...
Hvad sjelf med mig du kände,
Det är mitt lif, mitt minne.»

Blodboken.

Stela häckar snörrätt klippta,
Blomstring vederbörligt stäckt,
Grönska sammetslen och tuktad,
Fullt normal och fullt korrekt!

Stilla plantsömn hela parken
Ett livré i grönt beskär;
Mörk som lidelsen, en blodbok
Sina egna färger bär.

Mäktigt genom stammen strömmar
Lifssaft dunkelt purpurröd,
Hvarje fiber, hvarje bladnerv
Mättats af dess djupa glöd.

I den sträfva atmosfären
Endast afvogt skådad gäst,
Boken midt i hvardagsfärgen
Slungar flammande protest.

Kina-paviljongen harmset
Rister sina klockor små,
Nickfigurerna på spiseln
Ville låta yxan gå.

Men det kan nu icke hjälpas —
Boken står der likafullt,
Och i bladens dunkla rodnad
Hviskar qvällen lika huldt.

Skönheten, den arma tärnan,
Sedan dagens tvång har slut,
Flyr till dess förtrogna skugga
För att ostörd gråta ut;

Och den fria sångens fogel,
Undan bur och snaror frälst,
Älskar trädet framför andra,
Sjunger i dess krona helst.

Gossarne leka soldat.

I.

Kom, låt oss ge akt på skolungdomen,
Vandrande i konstens ljusa sal;
Blickar spegla huru tankar växa
Under lärarns insigtsfulla tal.

Ståtlig ungdom — lyckans rika söner!
Ädelt och harmoniskt vecklas ut
Kroppens former och förståndets odling
I det yppersta af institut.

Slående en krets omkring ledsagarn,
Militäriskt än de göra halt
Framför Rafaëlska himlasyner,
Än vid fäktarns klassiska gestalt.

Nu framför en basrelief de stanna:
Grekisk gosseflock i vapendans,
Vackra, frodiga små amoriner,
Som på lek fått låna sköld och lans.

Liten pilt, som nyss lagt af att krypa,
Lockig ler inunder hjälmens rand,
Knubbig Heraklid, beredd att strypa
Ormarne med modig barnahand.

Men professorn då tar varmt till orda,
Visar allvar gömdt i denna lek:
Gossen der, som tittar fram ur hjälmen,
Yfves redan af att vara grek.

För den stora, milda modren Hellas
Vill den lille öfva mandomsrön.
Härdas till en länk i hennes sköldborg
Är den tanke, som gör leken skön.

Ty hon älskar barnen. Rika skördar
Spira ur Athenes sälla jord,
Och i lagerskuggade portiker
Fritt en hvar kan dricka visdomsord.

Skulle barbariet våga nalkas
Denna ljusa, tempelsådda strand?
Hvarje son, till tack för bröd och bildning,
Offre då sitt blod för fädrens land!

Lemnas valet mellan död och nesa
Af en Perserkonung fjerran från,
Förr'n de gamle hunnit gripa svärdet,
Barnens sköldklang svarar: Marathon!

Läraren är rörd. I blanka blickar
Syns att talet föll i tacksam jord.
Denna ungdom, det tar ingen miste,
Till en livvakt för idén är gjord.

Skulle stolta namn och stolta borgar
Ärfvas nästa gång med minskad glans?
Framför fadrens kask, af kulan bucklad,
Gossen tidigt re'n i drömmar fans.

Re'n i skolans lekar är han höfding,
Trotsigt vacker uti krigisk brand;
Hågen stärker han till vapenskiye
För sitt arf, ett mäktigt fosterland.

II.

Trumman går — soldaterna marschera!
Framåt marsch vid hornens gälla ton!
På en plan i parken exercera
Fermt de små uti en stor nation.

Fattigskolans barn en gång på våren
Bjudas hit — då vankas öl och mat.
Lärarn lydigt följande i spåren
Ordnas de till lek — man är soldat.

Men jag tänker på en scen i Hellas:
Yster gosseflock i vapendans,
Som vi sett i marmorn föreställas
Amoriners lek med sköld och lans.

Fager form, som der så högt behagar,
Fåfångt söks i denna andra tropp.
Det är ej i kraft af fattiglagar
En behjelmad amorin står opp.

Bleka barn! Ifrån det första året
Något felats dem — och vet du hvad?
Jo, för lifvet sjelfva grundvilkoret:
Vara riktigt mätt och riktigt glad.

Allt ifrån sin födsel knappt välkomna
Hos föräldrarne i brödlöst hus,
Ofta nog de hungriga fått somna
I ett kyffe utan luft och ljus.

Ur en gränd, der solen aldrig skiner,
Blott till släp och slit de dragas fram.
Bland fabriken bullrande maskiner
Glädjens ört står grå af stenkolsdam.

Stackars små! Då grändens rännsten jäser,
Qvickna mörkrets hemska ormar vid,
Ettertungad Difteritis hväser
Hest mot fattigdomens Heraklid.

Men de hänga envist fast vid lifvet,
Som ju ger en festdag då och då
Och i dag dem unnar tidsfördrifvet
Att i marschtakt efter trumman gå.

I sin skola noga de fått lära
Att de lefva i en mächtig stat,
Lysande och stor af krigisk ära,
Och att hvarje man är född soldat.

Tuktomästare om pligter tala,
Men det der som pligten lyftning gaf,
Det förskönande och ideala,
Vet ej fattigskolan mycket af.

Hvilka minnen ega desse? Inga,
Blott en barndom karg och glädjetom.
En förseglad bok är för de ringa
Diktens verld och konstens helgedom.

Trumman går! En tvist vid verdens ände,
Hvarom fattigfolk ett ord ej sport,
Släpper kriget löst och dess elände,
Slagtande af menniskor i stort.

Men de spänna ränselns axelremmar,
Mord-maskinen dem i handen sätts,
Snart besås med sönderslitna lemmar
Ärans fält vid Plevna eller Metz.

Mitraljösen, hundraögd Medusa,
Regnar sår och död ur alla rör —
Höfdingarne gladt i spetsen rusa,
Bildade, de veta ju *hvarför?*

Veta att sitt eget de bevara,
När de grannens kraft och lycka bräckt,
Att blott så de värja af en fara,
Som kanske förkrossat nästa släkt.

Målet se de bortom stridens bölja
Likt en smyckad, upplyst kolonnad;
Men de dunkla hoparne, som följa,
Mejas ned — och spörja ej för hvad.

I porslinsfabriken.

Jag på fabriken haft min ögonfröjd
Att se porslinsarbetarn sträfsamt böjd
Att svarfva utan rast det mjuka ler,
Tills än en kanna, än ett fat sig ter.

Mig är du mer än drifvet silfver dyr,
Du kanna, skapt för konstlös hvit glasyr;
Mer än en vas för furstetaffel gjord
Min aktning har du, fat för ringa bord.

Jag vördar eder, enkla bohagsting,
Som inom kort i tusental gå kring
Till handtverksmannens och till bondens bo,
Der mödan har sin knappa måltidsro.

På gagnlöst glitter har jag sett mig mätt,
Dess vackra tomhet umbär folket lätt;
Men hell den hand, som skapar tyst för dem,
De arbetströtte i de låga hem!

Ja, hell och åter hell hvar okänd hand,
Som skänkte form åt skålen, till hvars rand
Går varm och brådiskande en törstig mund,
Då nötta verktyg hvila för en stund!

Ack, denna hand, hvars verk vi gå förbi,
Långt mera outhärlig är än vi,
Som blåsa bubblor blott af granna ord
Till lek vid öfvermåttad bildnings bord.

O, den som kunde skänka dikten så
Den enkla form, som tusenden förstå,
Den form, som frambär kraftigt hvardagsbröd
Till tjänst för hunger, ej för öfverflöd!

O tänk, att bilda i en lycklig stund
Den bägare, som anstår hvar mans mund,
Som fylls vid tidens djupa brunn en gång
För tusenden, som törsta efter sång!

I främmande drägt.

I femvåningshuset vid torget
I afton elden kom lös.

Man stod der i mörka grupper
Och stirrade uppåt och frös.

Det pustade röda hvirflar
Ur vindskupors öppna mund
Och färgade snökorns-molnen
På vinterlig, dunkel grund.

Men se! ur den nära cirkus
I brådska, förtviflad, vild
Kom rusande genom hopen
En sällsam, fantastisk bild,

En nympf eller bacchantinna,
Som dansat för bröd i qväll...
Kring rosafärgade former
Slog pantherns fläckiga fäll.

Hon sjönk till den hvita marken,
Som lyste i flammigt ljus;
Sitt barn hon läst in der uppe
I detta brinnande hus!

Man lyfte just upp den arma,
Då räddningens budskap ljöd:
Ett barn på svigtande stege
Vardt frälst med yttersta nöd.

Hon skrattade först spasmodiskt,
Men lättande inom kort
Föll tårarnes regn på kinden
Och tvättade sminket bort.

Nu var hon blott moder, ej annat,
Och känslan fick storma fritt.
En lögn var nu pantherhuden,
Och skamlig var klädnadens snitt.

Du stackars utklädda väsen,
Ditt barn är i godt behåll.
Blygs ej för den främmande drägten,
Som hörde här till din roll!

Vi också, som samlats kring dig,
Ha masker af skilda slag,
Tills ödet med plötsliga flammor
Belyser vårt innersta jag.

Den tjenande brodern.

På resan igenom lifvet
Är du så trygg och till freds.
Vid hvarje station, det är gifvet,
Ett dukadt bord står till reds.
Du far genom sköna nejder
Och njuter på dunvarm ejder
Din rundliga hvilas frid.
Sof sött — den tjenande brodern
Han vakar emellertid!

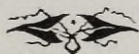
Hvem är han? Hos dig i minnet
Hans drag ej fäst at sig in,
Hans hand med det grofva skinnet
Har knappast ens rört vid din.
Som lampans ande allena
Osynlig han plägar tjena
Och visar sig blott som *gagn*,
Ett månghöfdadt, mystiskt väsen,
Ibland ett sorl kring din vagn.

Det hus, som sluter dig inne,
Ombonadt, varmt och beqvämt,
Din nya rock och ditt linne,
Som lyser hvitt och förnämt,
En gata sopad och putsad
Att icke din fot blir smutsad,
Det färska bröd, som du skär —
Allt det är den tjenande brodern,
Som är i sitt verk dig när.

Han håller i ångans tömmar,
Han steks i maskin-rummets sot
Och för dig i leende drömmar
Omkring det rullande klot.
När i förtrollning du vankar
Bland skaldens kolonner af tankar,
Bland välljud, som aldrig dö,
Den tjenande brodern, den svarte,
Har fäst dem på papperets snö.

Så trampar han tyst den bana,
Som ödet, ej sjelf han valt.
Allt går som af gammal vana,
Du tänker: jag har betalt.
Mer tarvas det ej, du menar;
Men tänk, om den ande dig tjenar
En dag toge annan form,
Förvildad, förbittrad, förfärlig,
Ett haf af hufvu'n i storm!

Lär se i den tjenande anden
Personen — en like och vän,
Tryck sjelfva den valkiga handen,
Ej blott en penning i den!
Hjelp honom att fritt sig förvandla
Till en som kan tänka och handla,
Se in i hans anlete klart!
Lär känna arbetarn, din broder —
Men mins: hvad du gör, gör snart!

Hvilan i Egypten.

Det porlar en källa, det grönskar en dal
Med svalka och skugga i vandringens qual.
Hvar älskande moder en gång funnit vägen
Till dalen i sagornas drömland belägen.

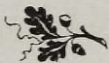
Der bortom går färden i öknar igen,
Der sfinxerna stirra mot undrande sven.
Der drager han gåtor och odjur till möte,
Men här får han rasta vid moderligt sköte.

I morgon går vägen i brännande sand,
Men först får han hvila i drömmarnes land.
Han föddes att kämpa, att lida och tjena,
Men än är han hennes, sin moders allena.

I källan med mossa kring speglade moln
Hon doppar betänksamt den blänkande skåln.
Nu slippa de rosiga läpparne leta —
Mig törstar! för visso en gång skall det heta.

Den barnsliga ifvern hon dämpar en stund
Och läskar försigtigt hans glödande mund.
Den bågarn, hvars bräddar än skyarne dölja,
Är vid och är bitter som verldshafvets bölja.

Det porlar en källa, det grönskar en dal
Med svalka och skugga i vandringens qval.
Än susa i fjerran de okända floder —
O barn, hvarför skynda? Du är hos din moder.

Emigrationen.

U
ndrar just, mitt Sverge, hur det kändes,
När dig ryktet hann om någon strid
I din äras och i ditt eländes
Gamla lagerkrönta barkbrödstid?
Skalf der ej en snyftning i ditt inre,
Då i kojorna ett bud slog ner,
Att du hade tusen söner mindre
Och på fanorna en seger mer?

Der var gråt hos enkor, barn och mödrar,
Der var sorg för landets spilda blod,
Men en sorg, som fastare förbrödrar
Sparad, stormbepröfvad återstod;
Ej en saknad blott, som svartklädd grubblar
Öfver grafvarne på fjerran kust,
Men en kraft, som glesa led fördubblar,
Lyft och stärkt af sjelfva sin förlust.

Tusen söner öfver hafvets fragga
Dragna bort från Sveas modersfamn
Skulle aldrig under blågul flagga
Helsas mer välkomna hem i hamn!
Stor var mistningen och tung att bära,
Men den vägdes på en annan vigt:
Fosterlandet åter till sin ära
Lagt ett arf, ett oafytterligt.

Nu är lugn och nu är välstånd äfven;
Dagligt bröd ej vägras flitens hand.
Skeppet med den mäktigt höjda stäfven
Ingen blodskatt bär till oväns strand.
Hvila fick den forna ofredssagan
Bakom Riddarholmens tempeldörr,
Och dock ljuder Sveas modersklagan
Tusen gånger bittrare än förr!

Är det ensamt svärdets sår, som mattar?
Blott på några freds-år vår nation
För att rikta Nya Verlden skattar
Af sin stam en fjerdedels million!
För att bygga upp ett stormagtsvälde
Mindre offer vi åt Gustaf bragt,
Mindre var den här, åt Carl vi stälde
Upp mot halfva Europas magt.

För det stoft, som Lützens vindar flytta,
Gafs vårt namn dock minnets glorie-sken,
Men i Minnesota till hvems nytta
Skola multna dessa andras ben?
O, de barn, som krigets Moloch slukar,
Skänka hemmet än sitt hjertas brand,
Men det folk, Amerika förbrukar,
Skall det älska, minnas mer sitt land?

Hvarje linje, som Atlanten korsar,
Märkt med rödt på kartan se jag vill,
Ty det är vårt hjerteblod, som forsar
Utur öppna sår åt vestern till.
Se i Götas stad hvad bruna kistor,
Som på kajen staplas hvarje dag,
Och hvad långa passagerar-listor
Som förlust-rapporter från ett slag!

Oafbrutet flock på flock försvinner
Till det land, som hägrar likt en dröm;
Skingras der, som ränniln fort förrinner
Sväljd af Missisippis breda ström.
In i bruset bäcken söker passa
Språket, som från hemmets dal han har,
Men då ryter jättens vattenmassa
Och till sig det lilla sorlet drar.

Sägen ej att fjerran antipoder
Gerna tage drägg af sämre sort!
Nej, det är ur folkets hufvudåder,
Som den goda musten vandrar bort:
Fäder, mödrar för generationer,
Klok och härdig stam på tacksam jord,
Ack, men främmande för Sveas toner,
Främmande för minnena från Nord!

Fåfångt att i land dem återropa!
Högt från skeppsbord bittra anletsdrag
Blicka ned uppå det Europa,
Som dock födt och lifnärt dem en dag.
Läs i hvarje öga samma tankar,
Samma obevekliga beslut!
Ångan hvisslar, skeppet lyfter ankar
Under trotsigt jubel: »vesterut —

»Vesterut — dit bort der framtidsvåren
Tropiskt grön slår ut ur fördoms graf,
Der arbetaren är ädelboren,
Och der torfvans bördor lösas af,
Der en kungsväg fins för dugligheten,
När sitt mål den fattar skarpt och klart,
Der den väldigt sträfvande atleten
Också höstar lönens lejonpart;

»Der sitt hjertas Gud en hvar kan dyrka
Som han tror och ej som man befallt,
Der den fromme får slå upp sin kyrka
Allestäds, som Gud är öfverallt,
Der på prärien fria flägtar feja
Strecket bort emellan hög och låg —
Vesterut, att gyllne skördar meja
Böljande som oceanens våg!»

Vesterns vind till hemmet återbringar
Deras förebrående farväl;
Tidens trånad väl en del betingar,
Men var därför allt då utan skäl?
Fosterlandets vän, när blicken sväfvar
Kring en teg, som desse lemnat tom,
Ej sin känslas tysta intyg jäfvar:
»Alla gingo ej för fattigdom.»

Skall vårt land alltså en stjuvmor heta?
Eviggt nej — det är villfarelse!
Blotta tanken bör till motstånd reta
Hvarje fiber i vår varelse.
Det är redan illa att sitt Sverge
Många söner hålla mindre kärt,
Men den sorgen himlen från oss värje
Att det mindre vore kärlek värdt.

De som gingo komma ej tillbaka,
Jätten skall ej släppa hvad han har.
Med oändlig ömhet därför vaka,
Svea, öfver dem du eger kvar!
Följ, en strålande fanbärrinna,
Mensklighetens stora segergång
Och låt friska vindar vägen finna
Öfverallt, der stugan käns för trång.

Med de bästa lagar dock vi stranda
Vid ett första kast af tidens storm,
Om vi ej i egen håg och anda
Gjort vår mest nödvändiga reform:
Offervillighet och brodersinne,
Vakenhet och nit för allmänt väl,
Under blångarn liksom struket linne
Samma hjerta, samma svenska själ!

Vetenskapen, konsten, rikedommen
Ej ett fåtal fick för egen lust;
De på folkets träd blott äro blommen,
Hvartill roten bidrog med sin must.
Folket vill sitt lån tillbaka börda,
En förädlad ljusets, kraftens flod;
Der det sått, der vill det också skörda,
Kunna säga: »se mitt kött och blod!»

Kunde oss till stora tankar lyfta
Denna känsla af gemensamhet,
O, då skulle fyllas mången klyfta,
Som man nu ej öfverkomma vet.
Mången skulle då ånyo lära
Att för *alla* Sverge än fins till,
Mången skulle då med glädje bära
Bördor, som han nu ej draga vill.

Må Amerika se'n låta hägra
Fält med gyllne majs bak vågor blå!
Frestarns anbud Sverges son skall vägra.
Han har bröd — han bättre har än så.
Rak vid plojen se vi honom vandra,
Och vårt hjerta jublar vid hans ord:
»Jag och Sverge nu förstå hvarandra,
Jag vill lefva, jag vill dö i Nord.»

Valborgs-eld.

Den sista isiga flagan
Gick sönder vid Islands-bron.
Vid Eklundshof, i skogen,
Slog göken sin första ton.

Det simmar en doft i luften
Och qvällen är ljum och ljus
Och jubel och vemod klinga
I hjertats vårliga rus.

De spridda rösterna smälta
I brusande ungdoms-chör,
De hvita mössorna bölja
Den branta backen uppför.

Den rödbruna slottsfasaden
Står badad i solnedgång
Och vinden fläftar i fanors
Broderade hvita fång;

Och sången från jorden lyfter
Uti en melodisk storm
Hvar glödande framtidstanke,
Hvar trånad förutan form.

Nu är det Valborgs-afton —
På slätterna rundt omkring
Af plötsliga eldar knytes
Vid horisonten en ring.

Nu är det våren, som kommer
Med knoppar och bristande is;
Han kommer med sång och lågor,
Så var ju alltid hans vis.

Se bara, hvad möda elden
Med bränslet, det färska, har
Till dess ur sprakande sträfvan
En flamma sig löser klar!

Hör blott, hur den dofva chören
Får färg af en melodi,
Alltsom den höga tenoren
Ur brusandet stiger fri!

Men vänta, den första lågan
Hur blir hon ej jättebred,
Hur tar ej den första stämman
De andra stämmorna med!

Så var det för månget år se'n,
Och så är det än i år:
En skara har glödt och sjungit,
En annan följt i dess spår.

Det bålet slocknat, den chören
Har sagt farväl med sin vår,
Men elden, men sången lefva
Och knyta i dag till i går.

De äro den röda tråden,
Af purpur en hemlig flod,
Idéernas segelbara
Kungsådra i ungdomsblod.

De drifva sjudande yngling
Till villande törnestråt
Att fånga ett moln, som kloka
Blott skaka hufvudet åt.

Men vänta, låt ord och lösen
Bli funna utaf sin man,
Då brista skrankor och isar,
Då ungdomen vet hvad han kan.

Det som för världen var dårskap,
Då varder det sant och rätt,
Och det som var obetvingligt,
Det löses lekande lätt,

O trefaldt lycklig den ungdom,
Som föddes för stora värf,
Då tankar ligga i luften,
Och tiden är stark och djerf!

Så många Valborgs-eldar
I väntan ha brunnit ner
Att höra den rätta klangen
Från ungdomens höggvarter;

Och generationer skiftat,
En gick och en annan kom,
Och ej vardt en lösen funnen
För tusen att fylkas om.

De vårdat, så godt de kunnat,
Den eld, som var deras del,
Och hållit strängarne blanka
För framtidens sång och spel.

Skred uppför höjden en skara
Med fanor i böljande svigt,
Vi väntat, vid första tonen,
Få höra framtidens dikt.

Än lyssnar här en och annan,
Som också i chören var,
Och minnes sin egen stormgång
Framåt efter höjdt standar.

Ja, en och annan till slutet
Af Valborgs-elden är full
Och glömmer att bottenfrysa
Och skaffa sig ära och gull.

Obotlig och outrotlig
Är ungdomen visst hos den,
Som sprakar gnistor och toner
Hvar gång det våras igen.

En främling för detta slägte,
En yngling i dar som flytt,
Han ser dock att isar brista
Och eldar tändas på nytt.

Så ofta som uppför backen
Ånyo det böljar hvitt,
Han känner att Valborgs-elden
Den varder han aldrig qvitt.

HAKAN OHLSSONS
BOKTRYCKERI
LUND

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400875476